

MELANCHTON

ČASOPIS ZDRUŽENIA EVANJELICKÝCH DUCHOVNÝCH

1 / 2021

ISSN 2644-4283

obsah

- 03 Ivan El'ko: **Stravec z Nachal - Eškól** (homília)
- 05 Martin Šefranko: **Alfa a Beta kurzy** (ROZHOVOR s Jiřím Gruberom)
- 09 Matej Alcnauer: **Spoločenstvo duchovných Novohradského seniorátu**
- 11 Martin Šefranko: **Veľkopiatočná kázeň** (homília)
- 15 Ondrej Kolárovský: **Je manželstvo patriarchálne?**
- 17 Marek Říčan: **Víra nemluvňat podle Martina Luthera**
- 23 Martin Vargovčák: **Najstaršia veľkonočná pieseň: „CHRIST IST ERSTANDEN“**
- 29 ANKETA
- 38 Za zosnulými kolegami
- 39 Miroslav Hvožd'ara st.: **Zo života a diela hudobnej skladateľky a hymnologickej Márie Royovej**
- 44 **Hľadanie cesty naplnenia misijného poslania cirkvi**
(Úryvok z knihy Július Filo: Duch oživuje)
- 47 TIPY NA ČÍTANIE

Impressum

Melanchton – spravodaj Združenia evanjelických duchovných ECAV na Slovensku

Vychádza: nepravidelne pre vnútornú potrebu ZED

Redakčná rada: Libor Bednár, Branislav Kováč, Eva Oslíková, Martin Riecky, Martin Šefranko – zodpovedný redaktor

Adresa redakcie: Martin Šefranko, Legionárska 6, 811 07 Bratislava, e-mail: sefrankom@gmail.com

Grafická úprava: Jan Oslík

ISSN 2644-4283

STRAPEC Z NACHAL - EŠKÓL

Mgr. Ivan Elko
generálny biskup ECAV na Slovensku

„Prišli sme do krajiny, do ktorej si nás poslal. Naozaj oplýva mliekom a medom.

Toto je jej ovocie.“

(4. Mojžišova 13,27)

Sme v známom príbehu z 13. a 14. kapitoly 4. knihy Mojžišovej. Ale predsa, krátke prerozprávanie. Boží ľud Izrael, vyvedený Mojžišom z Egypta, po mnohoročnom putovaní púšťou stojí pred hranicami Kanaánu. Boh ho dávno daroval Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi. Krajina však nie je prázdna. Obývajú ju iné národy. Ozývajú sa hlasy, horúčkovo pulzujúce medzi detskou zvedavosťou a úplnou skepsou: „Aká tá krajina vlastne je? Je naozaj krásna a žirna, ako to zaslúbil Boh?“. Vlastne, je tu viac skepsy. Skepsy a strachu. Skepsy, strachu a podozrievavosti voči Bohu. Podozrievavosti úplne základnej, aká bola už Adamovi a Eve nakvapkaná hadom do navonok starostlivej, zaujímajúcej sa, ale v skutočnosti cynickej a rozbíjačskej otázky, podkopávajúcej pravdivosť Božiu: „Či naozaj ...?“ (1M 3,1).

Mojžiš do krajiny vysielal vyzvedačov, aby všetko zistili. Muži prejdú inkognito Kanaánom krížom – krážom. Keď sa napokon vracajú do tábora Izraelcov, nesú doň z ovocia krajiny, aby ukázali, že je to krajina, ktorá oplýva „mliekom a medom“. Obrovský stravec hrozna z Nachal - Eškól nesú dvaja vyzvedači na drúku. K tomu ešte granátové jablká a figy. Samotné pohľady na túto krásu môžu byť uistením, že Božie sľuby neboli preludom. Hospodin je pravdivý a žičlivý Boh! K slovu sa však napokon predsa len dostane hadia skepsa a celý príbeh ešte riadne zdramatizuje. Ale pri tomto pohľade zостаňme a vychutnajme si jeho až fyzicky chutnú, voňavú a príťažlivú krásu; pri obrovskom strapci hrozna z Nachal - Eškól.

A teraz ostrý strih. Na prechádzke historickým námestím v Spišskej Sobote môžeme vstúpiť do jedného zo skvostov slovenskej gotiky – Kostola Svätého Jakuba. Okrem oltáru, vytvoreného dlátom Majstra Pavla z Levoče, je tu ešte šesť ďalších oltárov či iných artefaktov z dielne Majstra, či z dielni neznámych majstrov tohto kraja. Všetky dýchajú rezbárskym a koloristickým fortieľom, skutočnou krásou a spiritualitou. Nachádza sa tu však aj vyslovená rarita, o ktorej sa vraj anglická kráľovná Alžbeta II. pri svojej návšteve v roku 2008 vyslovila, že také niečo ešte nevidela. A to už je čo povedať. Ide o takzvaný Boží hrob. Je z barokových čias, z roku 1780. Jeho autorom bol miestny umelec – maliar Jozef Lerch. Dnešným slovníkom povedané, je to trojrozmerná inštalácia, ktorá má diváka vizuálne, myšlienkovú i spirituálne vtiahnuť do vzývania a oslavy za nás ukrižovaného a pre nás vzkrieseného Pána Ježiša Krista.

Boží hrob je vlastne menšia bočná kaplnka bez okien, asi takej výšky, že do nej vojde dospelý človek. Od jej čelnej časti smerom do jej hĺbky je umiestnených po oboch stranách po šesť panelov, ktoré sa v perspektíve zbiehajú a vytvárajú ilúziu antického stĺporadia. Na každom paneli je nakreslený anjel, držiaci niektorý z inštrumentov, ktoré sprevádzali Pána na kríž. Je tu Veronikina šatka, kliešte, kladivá a kince, kocky vojakov, trňová koruna, rebrík i samotný kríž. Na zadnej stene kaplnky je namaľovaný hrob v skalnom otvore s mŕtvym telom Pánovým. Pán nie je mŕtvy naoko, grációzne. Je to mŕtvolu utýraného, zbadačeného človeka...

Ako však vyjadriť skutočnosť, že sa stalo niečo absolútne výnimočné - že smrť nad Ním predsa nemala posledné slovo? Ako vyjadriť, že Ježiš je u Boha, vo večnosti, dokonca že má večnosť v rukách, ba že On sám je Večnosť? Ako vyjadriť, že naša viera v Ježiša nie je iba humanistický obdiv k mŕtvemu hrdinovi a súcit s Ním? Ako vyjadriť, že slová, činy, dielo tohto človeka nie sú umlčané, zmarené? Ako vyjadriť, že smrť tohto človeka urobila niečo zásadné so smrťou samotnou - vzala jej jej osudovú, vševládnu moc? Ako vyjadriť, že Ježišova smrť a vzkriesenie otvárajú absolútne nový, Boží priestor, do ktorého - ako do daru - môže vojsť každý človek, spojený s Ježišom ako Pánom vierou, krstom, láskou, nasledovaním, stolovaním s Ním? Ako vyjadriť, že pri tomto človeku napokon konal jedinečným spôsobom Boh, a že práve to, čo Boh vykonal pri Ježišovi, dáva človeku nádej nad všetky nádeje, ako napísal v liste Rímskym apoštol Pavel, „darováva nám všetko“? Ako to vyjadriť v hutnej, nie triviálnej, ale predsa zrozumiteľnej skratke? Aby z toho napokon nebola iba gnostická informácia, „dogma“ (jedno z najhroznejších slov novej pokrokovosti), ale „bodnutie v srdci“, skutočné znovuzrodenie, sila k životu a nádej v smrti?

Barokovému umelcovi sa podarilo vyjadriť toto všetko, o čom hovorí najhorúcejšie jadro kresťanskej viery. Siahol práve po príbehu zo Štvrtej knihy Mojžišovej. Nad celú dômyselnú inštaláciu Božieho hrobu namaľoval dvoch izraelských vyzvedačov - Józua a Káleba. Na drúku nesú obrovský strapec hrozna, dôkaz, že zasľúbená zem jestvuje, že je krásna a žirna, že nie je ilúziou. V jeho sladkých bobuliach je koncentrované kto a aký je Boh, čo sľubuje, ako koná, a či sa dá s tým rátať, vsadiť na to celú svoju existenciu, povedať na to svoje „Amen“. Áno, dá sa to.

Veľkonočné ráno nám oznamuje, že zasľúbená zem jestvuje. Jestvuje Thélos, Cieľ, Naplnenie, stvorené Božou mocou a umožnené Božou láskou. Jestvuje dokonalosť, život v absolútnej podobe, bez zmaru, zániku, novej smrti, konca a bez ich kolobehu, bez dvojznačnosti a hrozných paradoxov, bez nevyspytateľného napätia a vyčerpávajúcej, ubíjajúcej absurdity, bez akejkolvek chyby, tragiky, nenaplnenosti. Jestvuje „budúci vek“, „kráľovstvo Božie“, jestvuje večnosť, život už nie v jeho fyzickej, ale nadfyzickej, absolútnej podobe. Vstúpil do nej Pán vo svojom slávnom vzkriesení a otvára nám ju. Tu a teraz tento fakt nemôžeme fotografovať, vážiť a merať, prezentovať pred publikom. Je mimo akejkolvek evidencie. Počujeme o ňom zo svedectva očitých svedkov, apoštolov, z tohto úzkeho pásiku svetla, ktorý k nám v Slove presvitá z minulosti (1K 15,3). Počuté držíme s najväčšou vervou, pretože On a ono sa takto najprv zmocnilo nás (F 3,12). Hovoríme a svedčíme o Pánovi a o večnosti, o večnosti a o Pánovi slovami našej viery; premyslenými a precízne formulovanými vetami vierouky, kázania a vyučovania, no i slabými, tajomstvu otvorenými slovami metafor a nádeje, viditeľnými znameniami sviatostí, uctievaním a chválami liturgie. Imagináciou symbolov a umenia. Neutekáme k tomu všetkému z nášho „tu“ a „teraz“. Nezabúdame kvôli tomu na naše „dnes“. Nie je pre nás feuerbachovským „ópiom ľudstva“, ani náboženským únikom z reality, konštrukciou ilúzie „neviditeľného kamaráta“, ako je nám pripisované.

My iba vieme, že Zmysel a Naplnenie jestvuje. To nám stačí. Ukrižovaný a Vzkriesený dáva našej existencii zmysel a naplnenie, i keď náš príbeh a naše telo sa rozpadne v márnosti zániku, ktorej je podrobený celý vesmír.

Keď sa vzkriesený Pán postavil pred svojich učeníkov a povedal im: „Pokoj vám!“, cítili sa asi podobne - i keď v neporovnateľne väčšej intenzite - ako sa cítili Izraelci, keď Józua s Kálebom priniesli na drúku strapec hrozna z údolia Eškól. Milá sestra, brat, ktorá - ktorý si spoluzapriahnutý do dôstojnosti všednosti oltárnej služby, prijmi v tomto čase uistenie: Pán bol vzkriesený! Zasľúbená zem jestvuje a je otvorená! Naplnenie a Zmysel nie je ilúziou! V pokoji zostaň na svojom mieste, na svojej ceste, vo svojom poslaní. Statočne bojuj svoje každodenné boje. S dôverou vstávaj a s vďačnosťou líhaj. Pracuj a teš sa. Plň svoje poslanie. Nes utrpenie. Nepočítaj straty, nezľakni sa obete. Nestrácaj vieru, nádej, lásku. Otváraj ústa, srdce, ruky.

Pretože Pán bol vzkriesený, Boh je pravdivý a Zasľúbená zem jestvuje!

ROZHOVOR S JIŘÍM GRUBEROM

ALFA A BETA KURZY

Jiří Gruber je skúseným farárom Českobratskej cirkvi evanjelickej (ČCE) v zbere Brno 1, seniorom Brnianskeho seniorátu ČCE a predsedom Synody ČCE. Publikuje v cirkevnej tlači. Je autorom kvalitných katechetických publikácií: *Otázky a odpovědi – Evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce* (vyd. Kalich, Praha 2004); *Pojď a přesvědč se* (vyd. Kalich, Praha 2009). Poznáme ho aj zo spoločných pastoraľok Brnianskeho seniorátu ČCE a Bratislavského seniorátu ECAV. Čitateľom časopisu *Melanchton* priblížil kurzy Alfa a Beta, ktoré v ich zbere organizujú.

Čo sú kurzy Alfa a Beta?

Jedná sa o mezinárodný projekt, ktorý má pôvod v jednom anglikánskom sboru v Londýne, odkud sa rozšíril doslova do celého sveta. Základným konceptom kurzu Alfa je nabídnout lidem, kteří nemají bližší vztah k církvi možnost, jak se nezávazně dozvědět o křesťanství a to jinou formou než návštěvou bohoslužeb.

Každý večer Alfy je postaven na třech pilířích, z nichž ani jeden nesmí chybět. První část tvoří společenství u stolu, kde se účastníci volně seznamují a povídají si u večeře. Druhou část tvoří svědectví přednášejícího na vybraná témata, která tvoří základní strukturu Alfy. Důraz je položen na význam Ježíše Krista, odpuštění hříchů, nový život, modlitbu, Bibli, život v církvi. Dogmatické otázky se neprobírají, ani odlišnosti jednotlivých církví – jde o samotné základy

křesťanství, na nichž se všichni shodujeme. Třetí část tvoří volný rozhovor u stolů, kde nesmí být více domácích než hostů. Stůl může být jeden nebo tři-čtyři, podle počtu hostů. Při tomto rozhovoru domácí především naslouchají hostům, kladou jim otevřené otázky a snaží se věnovat tématu večera, i když je možné mluvit o všem, co si hosté přejí. Tyto tři části trvají každá asi 40 minut, takže celý večer vyjde asi na dvě hodiny. Jeho hlavní devizou je, že nejde jen o předávání informací, ale nabízí současně i otevřené společenství, kde se člověk může cítit dobře a je přijímán takový, jaký je. Většinou přichází na kurzy lidé již částečně věřící, kteří si potřebují toto své směřování prohloubit a ujasnit.

Kedy, ako a u koho vznikla myšlienka pripravovať Alfa a Beta kurzy v ev. zbore ČCE Brno 1?

Kurzy pořádáme každý rok už asi dvacet let. Podnět k tomu přišel od jednoho letničního sboru, který nabídl spolupráci ostatním církvím v Brně s myšlenkou, že pozveme celé Brno na večeri. Pozvánka na kurzy byla tehdy společná a každý si mohl vybrat, kam se na kurz vydá. Řekli jsme si tehdy ve staršovstvu, že i my máme co nabídnout a můžeme hosty k nám pozvat. Přípravě prvního kurzu jsme věnovali hodně času a byli jsme se jeden večer také podívat u sousedů. Z počátku na tyto kurzy chodívalo asi deset hostů, dnes je účast asi poloviční, ale vždy někdo přijde a vydrží. Mnozí také chodí na kurz více let, později už jako spoluorganizátoři. Momentálně konáme kurzy on line.

Kol'ko ľudí a kto konkrétne (farár, členovia staršovstva, iní spolupracovníci) sa podieľa na príprave a realizácii kurzu?

V našem sboru připravuje každý ročník kurzů asi 10-15 lidí. Jsou rozdělení do tří skupin: první technická skupina každý týden chystá sál, prostírá a uklízí stoly, roznáší večeri atd. Druhá skupina jsou lidé, kteří se věnují hostům u stolu a hovoří s nimi o tom, co je zajímavé. Těm říkáme stolaři.

Třetí skupina jsou řečníci a zpěváci. Roli řečníka vykonává farář, kterého je v případě nemoci připraven zastoupit jeho kolega ze sousedního sboru a zpěváci je mládež, která přichází před svou pravidelnou schůzkou zazpívat hostům s kytarou v době mezi večerí a přednáškou. Kromě toho máme ještě tři dvojice kuchařek, které na faře připravují večere a po té odchází.

Potřebují byť vedúci kurzu predtým nejakým zaškolením (kým, ako)?

Jistá míra přípravy je potřebná zejména u těch, kteří slouží u stolů. Jde o to, aby se zbavili „církevních stereotypů“ a neoslovovali hosty třeba slovy bratře či sestro, nevyptávali se jich na soukromé věci a víc jim naslouchali, než je poučovali. Vedoucí kurzu si musí připravit přednášky (je jich celkem 12), kde může využít vzorové texty přednášek zakladatele těchto kurzů Nicky Gumbela z knihy Otazníky života. Kdyby někdo z čtenářů tohoto rozhovoru měl o texty přednášek, které jsem si podle tohoto vzoru upravil, zájem, mohu mu je poslat (j.gruber@tiscali.cz). Jinak odkazuji na webové stránky kurzů Alfa, kde jsou další podrobnosti na <https://www.kurzyalfa.cz>

Ako často kurzy zbor Brno 1 ponúka-organizuje?

Až dosud jsme je připravovali každý rok od října do prosince a na kurz Alfa navazoval kurz Beta (cca 15 večerů), který se již věnuje užším tématům jako je Desatero, vyznání víry, svátosti, život v církvi a je směřován k možnosti přihlásit se do sboru nebo se dát pokřtít.

Kde – v akých priestoroch sa kurzy konajú?

Máme pomerně velké sborové prostory s několika sály takže kurzy pořádáme na faře, která je navíc ve středu Brna.

Akým spôsobom pozývate (motivujete) ľudí, aby sa kurzov zúčastnili?

Každý rok chystáme asi tři sta pozvánek, které členové týmu roznášejí ve svém okolí. Kromě toho dáváme inzerát do regionálního tisku, na kostel vyvěšujeme velký baner a s nápisem: Zveme vás na kurzy Alfa, kde jsou i naše webové stránky a na nich další podrobnosti. Máme také dvě nástěnky ve městě na frekventovaných místech, kde je pozvánka vyvěšena. Na členy sboru apelujeme, aby pozvali své přátele a přišli s nimi na první dva večery. Obecně se dá říci, že každé možnosti a způsobu zvaní je dobré využít, protože hosté přicházejí z různých oblastí a důvodů.

Kostol J.A.Komenského, Brno
tzv. "Červený kostol"

Aká je tematická náplň kurzov a aký program majú jednotlivé stretnutia?

Kurzy Alfa mají ustálený rozvrh témat, které dodržujeme. Vlastní obsah přednášky odpovídá způsobům zbožnosti naší církve, ale čerpá ze vzorových přednášek Nicky Gumbela, které jsou k dispozici v překladu do češtiny. Rozhovor u stolů probíhá spontánně. I když stolaři mají připravené otázky k tématu večera a mohou je podle potřeby použít, dáváme přednost hovořit o věcech, které zajímají naše hosty, ale tak abychom je hned nepoučovali, jak je to správné, ale společně se zamýšleli nad otázkami, kterou nám přinesou. Součástí kurzu má být jedno nebo dvě víkendová soustředění, kde se probírá téma Ducha svatého a osobního obrácení. V našich podmínkách jsme to nahrazovali celodenním výjezdovým setkáním do okolních sborů mimo Brno.

Kto sa na kurzoch zúčastňuje?

Na kurzy jako hosté přichází lidé všech věků, zpočátku to byli spíše lidé starší, nyní chodí spíš lidé mladší.

Aké sú náklady jedného kurzu a čo je potrebné zabezpečiť zo strany organizátorov?

Největší náklady jsou spojené s přípravou večerů. Protože platíme pouze suroviny, jsou náklady na jeden kurz asi 10 tisíc Kč. Část se vybere na sbírky v nenápadném košíku v rohu.

Sú kurzy pre účastníkov spoplatnené? Dostávajú napr. nejaké tlačené materiály?

Od účastníků nic nechceme a nabízíme jim rozmnožené texty přednášek, sborový časopis a různé evangelizační letáky. Vše je zdarma.

Ako kurzy hodnotíte? Dá sa hovoriť o ich ovocí - kladných "výsledkoch" pre zbor?

Přínos je značný. Jednak pro samotný sbor, kde se takto vytvoří větší skupina ochotných lidí, která spolupracuje na společném díle a uplatní se jak lidé, kteří spíše mluví, tak lidé, kteří raději pomáhají rukama a nohama. Celkově je do přípravy kurzů zapojeno cca 30 lidí.

Z většiny kurzů se pak někdo z hostů přihlásí do sboru nebo ke křtu, který bývá po velikonocích..

Nelze sice říci, že všichni vydrží a stanou se z nich pravidelní účastníci bohoslužeb, ale zhruba polovina má se sborem dlouhodobý vztah a přichází na bohoslužby i když třeba nepravidelně. Několik z těchto kdysi hostů je dnes dokonce ve staršovstvu nebo pomáhají z organizací těchto kurzů. Druhá polovina lidí se po čase vytrácí a mnoho o nich nevíme, ale to neznamená, že nežijí životem víry, který poznali na našich kurzech.

Rozhovor pripravil Martin Šefranko, zodpovedný redaktor.

Když čteme evangelia, vidíme, že Ježíšova cesta je jedinečná v tom, že překračuje obvyklé normy a zvyklosti. Ježíš se zastaví u žebráka, kterého druzí odhánějí. Jde na večeri k celníku Zacheovi, kterého nikdo neměl rád. Požehná malým dětem, s kterými by se žádný tehdejší učitel nezdržoval. Dotkne se malomocného, od něhož si každý udržoval odstup. Pomáhá a uzdravuje i v sobotu. Baví se s ženou u studny a nevadí mu, že je Samaritánka. Neodsoudí zjevnou hříšnici. Přitom poctivě dodržuje Desatero a další náboženské předpisy. Nedělá si, co chce, dělá však víc, než musí.

A to je smysl následování i pro nás. **Udělat něco navíc.** Nad rámec našich každodenních povinností. Něco, co nemusíme a nač bychom normálně neměli čas, ale pro co se svobodně rozhodneme - na úkor rodiny, zaměstnání i vlastního odpočinku. A rozhodneme se tak, protože nás k tomu inspiroval a povzbudil Ježíš. Neděláme to proto, abychom byli lepší, ale protože vidíme, že je to důležité.

Z kázne Jiřího Grubera: **Následovat Krista je náročné, ale není to nemožné** na text Lk 14,25-33

PREDSTAVUJEME

SPOLOČENSTVO DUCHOVNÝCH NOVOHRADSKÉHO SENIORÁTU

Mgr. Matej Alcnauer, predseda SPK ZED Novohradského seniorátu, farár v cirkevnom zbore Malé Zlievce

„Tu, v Novohrade, sme ešte stále bratia.“

Týmito slovami nás s manželkou pred poldruha dekadou vítal na našej prvej SPK na juhu Slovenska, aktuálne najdlhšie v aktívnej službe pôsobiaci brat farár Ján Ďurov.

Samozrejme, sú v Novohradskom senioráte (NOS) aj sestry, ktorých je tu v luteráku v dobe publikovania týchto riadkov, polovica počtu duchovných. Aktuálne 25 duchovných v pestrej vekovej i názorovej palete, si delí prácu v 31 cirkevných zboroch na území troch okresov - Veľký Krtíš, Lučenec, Poltár.

V štandardných predcovidových podmienkach sa SPK ZED stretáva, podobne ako v iných seniorátoch - okrem prázdninových mesiacov, každý druhý pondelok v mesiaci, vždy v inom cirkevnom zbore nášho seniorátu. Po dlhšom období debát a aj teologických argumentácií máme aktuálne v Novohrade úzus, že súčasťou rannej pobožnosti, ktorou sa SPK začína, je aj Večera Pánova. Prednáškou po väčšinu roka poslúži niekto z duchovných seniorátu, pravidelne pozývame hostí z Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK, prípadne niekoho so zaujímavým celocirkevným projektom. Diskusia zväčša reflektuje odznelú prednášku, administratívne informácie predsedníctva seniorátu, VM, plány, výzvy, aktuálne termíny a podujatia, ZED, situáciu v cirkvi, spoločnosti.

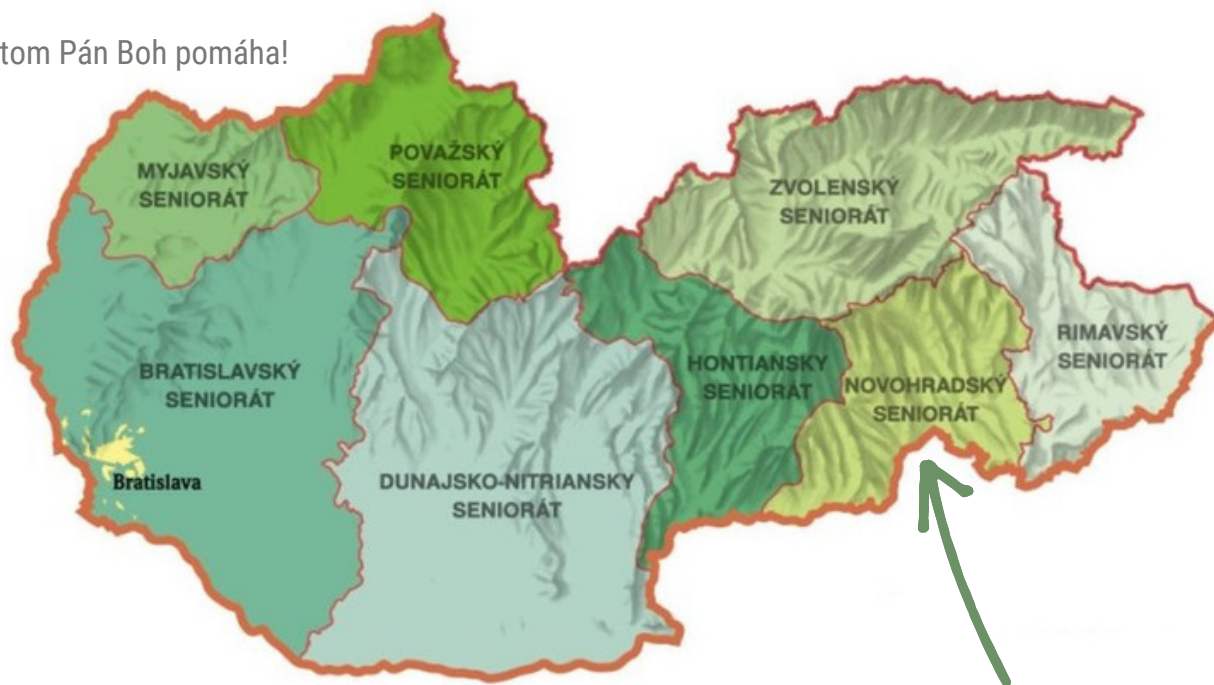
V pamäti máme aj diskusie s atmosférou prvého apoštolského konventu v Jeruzaleme. Dlhšiu dobu by som si atmosféru, minimálne diskusií v NOS, subjektívne dovolil prirovnáť k slovám L 8,24: „Pristúpili teda a zobudili Ho volajúc: Majstre, Majstre, hynieme! On však, keď sa prebudil, pohrozil vetru a vlnám. I prestali a nastalo utíšenie.“

V súčasnej dobe, podobne ako celá cirkev, aj Novohradské spoločenstvo duchovných prešlo do online priestoru, v ktorom sa konajú aj naše SPK. Má to svoje mínusy aj plusy.

Už po druhýkrát sme sa v pôste nestretli k tradičnej kňazskej spovedi a Večeri Pánovej (štandardne býva v advente a pôste v CZ Lučenec), ku ktorej bývajú pozývaní aj duchovní na dôchodku (mimo službu) a taktiež vdovy po duchovných.

Ako požehnané dielo sa osvedčila iniciatíva kalínovského brata farára (youtube kanál br. f. Ondreja Šoltésa), ktorá v pôstnom čase 2021 „oslávila“ už svoje 1. výročie – nahrávanie spoločných Novohradských online SB, na ktorých participuje 92% duchovných Novohradu. Verím, že aktuálna doba odhaľuje nielen naše limity, ale aj potenciál.

Nech nám aj pri tom Pán Boh pomáha!

HOMÍLIA

VEĽKOPIATOČNÁ KÁZEŇ

Mgr. Martin Šefranko
farár v cirkevnom zbore
Bratislava Legionárska

KRÍŽ

Dve brvná
a viac nič
stačí to však
na celý život

(chceš) striasť jeho ťarchu?
Márne, ach márne,
rastieš tak,
že len rozpažíš
a tvorí sa kríž

si Bohom stvorený tak,
aby si sa vo svojom človečenstve,
priznával
k svojej podstate

jeho ťarcha je ľahká,
môže byť,
keď ho nenesieš sám,
ak ideš s Kristom,
On nadnáša
život i smrť
rukou svojej lásky

a môžeš ísť
svojou cestou,
posilnený Bohom.

Podľa: Križ, Jan Anastáz Opasek
(originál in: Monika Elšíková: Opat chuligán,
vydalo Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2005)

„Ale on niesol naše choroby, vzal na seba naše bolesti.“
(Izaiáš 53,4a)

**„Na to ste boli povolaní; pretože Kristus trpel za vás, dal vám
príklad, aby ste nasledovali Jeho šľapaje.“**
(1. Petra 2,21)

Spisovateľ Michail Zoščenko opisuje príbeh jednej rodiny:
manžela Ivana, jeho manželky Anny a ich syna. Žili šťastne - až do
chviliek, kým Ivan nestretol mladú, krásnu ženu, ktorá sa volala
Rita. Kvôli nej opustil svoju manželku aj syna, presťahoval sa
k nej (k Rite) a spolu si plnými dúškami vychutnávali jeden
druhého. No ich šťastie netrvalo dlho, lebo vypukla vojna. Ivan bol
povolaný na front, odkiaľ písal Rite listy. Tie potom prichádzali
čoraz menej často, až nakoniec temer vôbec. A keď po dlhom
čase prišiel list, stálo v ňom (Ivan písal): *Som zranený, prišiel som
o nohu. Rita, budem invalid. Prijmeš ma?*

Ona, 19 ročná, odpovedala mu takto: *Som mladá a sotva som
začala žiť. Tebe, mrzákovi, predsa nemôžem obetovať celý svoj
život. Navyše, teraz by sa mal o teba postarať štát.*

Po čase tento istý list - s rovnakou otázkou, či ho skaličeného prijme - Ivan adresoval aj svojej manželke Anne. Ešte
v ten istý deň mu Anna odpovedala: *„Milý Ivan Nikolajevič, trpko plačem nad správou o tvojom zranení. Ako vidieť, je
nám súdené, aby sme žili spolu. Odpíš mi obratom, kam si po teba mám prísť.“*

Áno, k láske patrí to krásne radostné, pekné, no zároveň platí, že láska - to nie je iba užívanie si. Skutočne miluje ten,
kto na seba berie naše choroby, naše bolesti. Ivan z onoho príbehu si až v hrôzach vojny, na fronte uvedomil (a vtedy
tam pochopil), kto ho skutočne miluje: že je to tá, ktorá je ochotná niesť aj jeho choroby a jeho bolesti.

Tento príbeh môžeme chápať aj ako Podobenstvo o našom hriechu a o Božej čistej, odpúšťajúcej láske.

Milan Rúfus v básni Hľadanie rodiča píše:

„Pomysli, Bože, pomysli:
to nie Ty - my sme odišli.“

To je to prvé, čo si vštepme do srdca:

(1) BOŽE, NIE TY - TO MY SME ODIŠLI.

K Veľkému piatku nedošlo iba preto, že sa stal justičný omyl. Veľký piatok sa udial, lebo pre vidinu niečoho domnelo lepšieho sme odišli od milujúceho Boha - podobne ako odišiel Ivan od milujúcej manželky Anny a od svojho syna.

Príbeh odchodu od Boha sa týka celého ľudského pokolenia, každúckého človeka v minulosti i prítomnosti. Je to aj môj, aj tvoj, je to náš príbeh.

Situácií, v ktorých sme dali prednosť svojvôli pred Bohom je veľmi veľa. Nie sú to „len“ karamboly vo vzťahoch, aj keď tie sú veľmi bolestné. Tých situácií je oveľa viac a pre všetky z nich platí, že je pre ne príznačná nevďačnosť, zameranie na svoje ego, uprednostnenie krátkodobého dobra pred tým, čo dobré naozaj je.

Premýšľajme o tom, kedy my odchádzame od Boha, lebo to má

(2) DÔSLEDKY.

Milan Rúfus hovorí: „**Prázdno je, Bože, bez Teba.**“

To prázdno - biblicky povedané hriech - je mnou, tebou, nami samými zavinený odchod od svätého Boha. Od Toho, ktorý nás miloval a dal nám život, ktorý sa o nás stará. Oddelenie sa od Neho spôsobuje pustotu - priepasť, ktorá nás od Pána Boha delí a tým aj od života, ktorý Stvoriteľ pre nás zamýšľal. Ak Boha - Jeho zámary ignorujeme, nezostane to bez dôsledkov - nielen v medziľudských vzťahoch, ale aj v prírode, vo svete, v ktorom žijeme.

Keď spomínaný Ivan si užíval so svojou novou partnerkou, sprevádzala život jeho manželky Anny bolesť, slzy a smútok. A pritom srdce svojej novej vyvolenej, Ivan vlastne nepoznal... Odchod od Boha má dôsledky. - Väčšie, než vieme domyslieť.

Veľký piatok je svedectvom, že krížom Ježiša Krista Pán Boh premostil priepasť, ktorú sme hriechom vytvorili medzi nami a Bohom. Kríž je most, ktorý prekonáva zlovestnú prázdnotu – našu oddelenosť od Pána Boha.

Môžeme vyznať: „Prázdno je, Bože, bez Teba.“

Beznádejne pusto by bolo bez Ježišovho kríža - bez lásky Toho, kto - ako Izaiáš hovorí: „Niesol naše choroby, vzal na seba naše bolesti.“

On, Ježiš, sa predstavil (čítame o tom v Novej zmluve) ako svetlo (Ján 8,12), cesta, pravda, život (Ján 14,6).

Ak opúšťame svetlo, ktorým je Kristus, nedôjdeme inam, ako do tmy.

Keď schádzame z cesty, ktorou je Ježiš, dôjdeme na scestie, ktoré je životu nebezpečné.

Ak sa odvraciame od pravdy, ktorou je Boží Syn, prideme do lži.

Keď opúšťame Pána - keď opúšťame život, ktorý je v Ňom, potom smerujeme do večnej záhuby.

Lebo opúšťanie Boha nezostane bez dôsledkov - či už vo vzťahoch medzi ľuďmi, v prírode. – Áno, celý svet je v tom až po uši. Môžeme to i v týchto dňoch a týždňoch vidieť. Ľudia zomierajú na mnohé choroby deň, čo deň. Len na koronavírus toto času denne zomrú tisícky ľudí v našom svete. Zdravujúce sú svedectvá z najviac postihnutých oblastí: tamojší zdravotníci si pripadajú ako v reálnej vojne, ako na frontovom poli... Osobitne smutné

je to, že mnohí ľudia odchádzajú bez možnosti rozlúčiť sa, bez útechy, bez toho, aby ich niekto držal za ruku. Tu sme pri treťom dôraze: Božie slovo, ktoré nám znie z knihy Izaiášovej, prináša dobrú správu – evanjelium, že

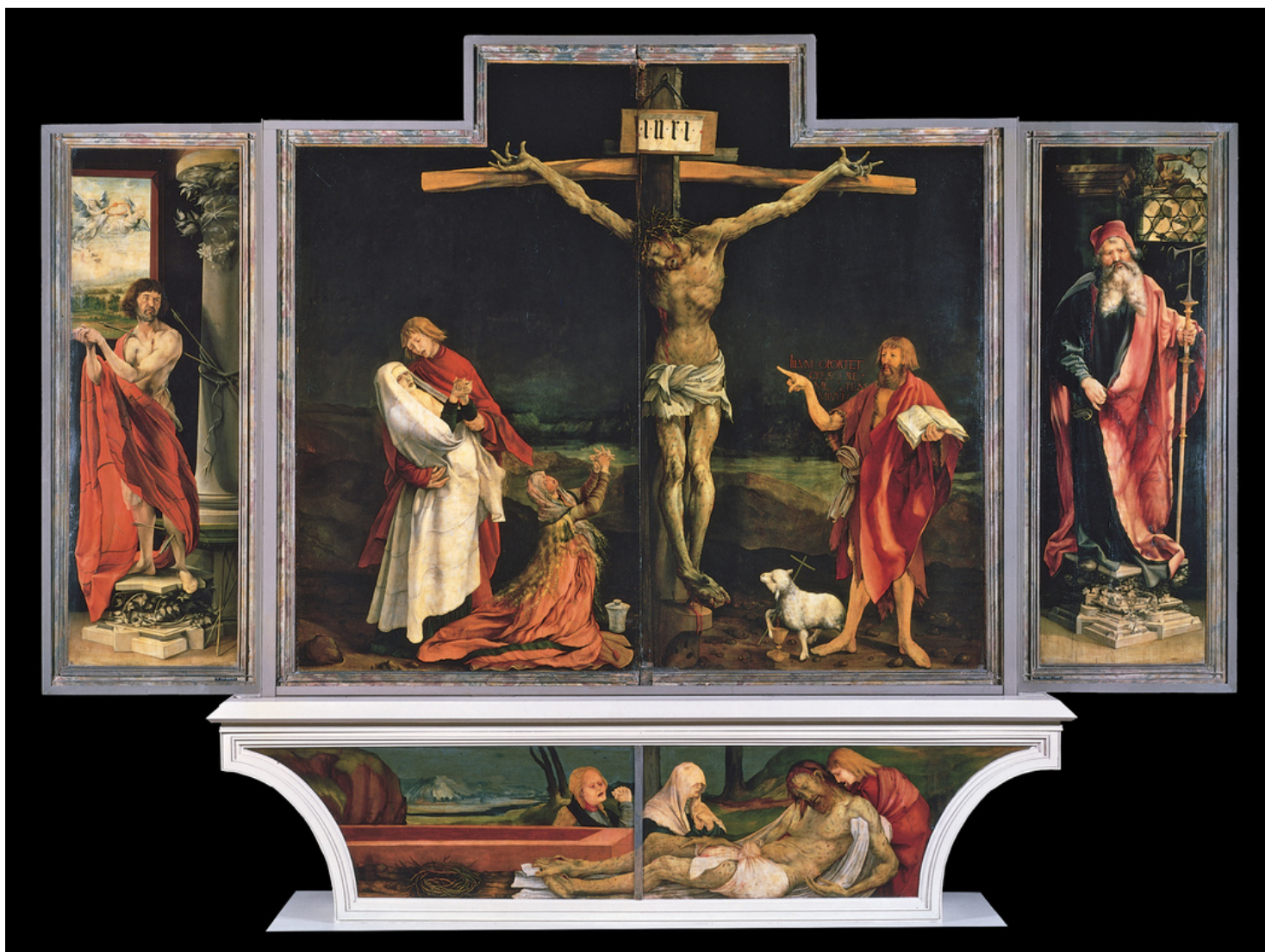
(3) JE TU NIEKTO, KOHO SA NAŠE CHOROBY A BOLESTI DOTÝKAJÚ.

Kto sa od nich a od tých, čo sú nimi poznačení, neodvracia. Kto berie na seba naše choroby, čím seba vystavuje riziku. Napokon zomiera - sám, bez útechy - bez toho, aby Ho niekto držal za ruku.

V terajšom čase pandémie zomierajú mnohí, lebo niet dostatok respirátorov. Ukrižovanie - aj to Ježišovo - bolo smrťou, ktorá tiež súvisela s komplikáciami pri dýchaní. Išlo o smrť pomalým zadusením sa. Tlak na svaly a bránicu spôsoboval, že keď chcel ukrižovaný vydýchnuť, musel sa nadvihnúť, aby sa napätie svalov na chvíľu uvoľnilo. Bolo to vyčerpávajúce, až prišiel moment, keď sa už viac nevládal nadvihnúť, nedokázal vydýchnuť. A tak, kvôli týmto komplikáciám s dychom, nastal napokon skon, následne zastavenie srdca.

Aj keď je náš svet chorý, je krásne, že nie sme so svojimi chorobami sami; že nie sme opustení - že je tu Niekto, kto niesol naše choroby, vzal na seba naše bolesti, naše hriechy.“

Tomu rozumeli už ľudia, ktorí pred vyše 500 rokmi opatrovali chorých v kláštore v Isenheime na severovýchode Francúzska. Každého nového pacienta najprv zaviedli do kaplnky, kde visel obraz trpiaceho Krista od maliara Matthiassa Grünewalda.

https://en.wikipedia.org/wiki/Isenheim_Altarpiece#/media/File:Grunewald_Isenheim1.jpg

Chorý sa mal na ten obraz, na ktorom bol Kristus dotrápený, zmučený, dívať. Nie preto, aby pochopil: On (Kristus) trpel, tak trp aj ty a buď ticho... Mal sa naň pozerieť preto, aby pohľadom na trpiaceho Krista bol chorý človek uistený, že vo svojom utrpení nie je sám, že je s ním Ten, kto ho miluje - kto „niesol naše choroby, vzal na seba naše bolesti.“

Je dobrou správou - evanjeliom Veľkého piatku – že Pán sa od nás neodvrátil, a - ako uvádza Burghardt Krause v knihe Cesta do krajiny viery - „Nie sú žiadne slzy, ktoré by Boh nepoznal. ... Nie je strach zo smrti, ktorý by neokúsil. Nie je bolesť, ktorou by nezostal dotknutý. ... Kto uviazol v biede, nepotrebuje vysvetlenie, ale niekoho, kto sa postaví na jeho stranu, kto s ním vytrpí bolesť, podelí sa o jeho žiaľ, pretrpí čas bez správnej odpovede - bez odpovede na otázku: Prečo sa toto všetko deje?

V 1. Petra (2, 21) Božie slovo hovorí:

(4) „Na to ste boli povolaní; pretože KRISTUS TRPEL ZA VÁS, DAL VÁM PRÍKLAD, ABY STE NASLEDOVALI JEHO ŠĽAPAJE.“

Teda nemáme byť iba prijímateľmi, spotrebiteľmi, konzumentmi Božej lásky, ktorú nám Kristus daroval. Túto lásku nás aj Veľký piatok, zvesť Božieho slova, volá šíriť ďalším ľuďom: slovami aj praktickou pomocou - ako to v súčasnosti vidíme u ľudí v prvej línii, ktorí v plnom nasadení slúžia chorým, starým, no nielen im.

Je potešiteľné, ako v týchto dňoch vidieť, že ľudia vedia byť aj súdržní, znášaví, veľmi disciplinovaní. - Mnohí iba nečakajú, kým krízové obdobie konečne prejde, ale berú ho aj ako šancu preukázať solidaritu, spolupatričnosť, súcitiť, lásku.

Aj my prijmime tento čas ako príležitosť ešte väčšmi sa sústrediť na Boha,

- 1) ktorý od nás neodchádza, hoci my tak neraz robíme,
- 2) a to napriek neblahým dôsledkom, ktoré má odchod od Boha v našom živote i našom svete.
- 3) Prijmime tento čas ako šancu na vďačnosť Ježišovi Kristovi, ktorý niesol naše choroby, bolesti i hriechy.
- 4) Napokon, túto vďačnosť prejavujme nasledovaním príkladu služby Pána Ježiša, ktorý za nás z lásky vydal svoj čistý život.

Čo na záver?

Na Veľký piatok si pripomíname smrť Ježiša Krista. Veľký piatok je vďakyvzdaním za Jeho obeť. No neoslavujememŕtveho. Ježiš nie je mŕtvy. Nie je mŕtvym hrdinom, ktorý zle skončil, ale živým Pánom, ktorý pre našu spásu urobil všetko. Kto v Neho verí, nie je bez nádeje, ale ako zachránený pre večnosť má dôvod na radosť a vďačnosť. Amen.

(Kázeň z pašiových Služieb Božích v Novom ev. kostole v Bratislave, Veľký piatok, 10. 4. 2020)

Pramene:

Michail Zoščenko: Zpověď a jiné nepřijemnosti (vyd. Lidové nakladatelství, Praha 1978);

Jiří Beneš: Ozvěny Izajášova volání (vyd. Návrat dom, Praha 2012);

Milan Rúfus: Hľadanie rodiča (in: Básne, vyd. Perfekt, Bratislava 2014);

Lee Strobel: Kauza Kristus (vyd. Porta libri, Bratislava 2000);

Alain de Botton: Náboženstvo pre ateistov – bezvercov sprievodca po užitočných stránkach náboženstva (vydalo nakladateľstvo Kniha Zlín. 2011);

Dr. Burghardt Krause: Cesta do krajiny viery (vydal Východný dištrikt ECAV na Slovensku v Prešove 2019)

JE MANŽELSTVO PATRIARCHÁLNE?

Mgr. Ondrej Kolárovský

Teológ, komunikátor, riaditeľ projektu idea-list. Pochádza z Bratislavy-Rače. Študoval teológiu na EBFUK v Bratislave, jeden semester aj na LTSP v USA. Pôsobil ako učiteľ, neskôr aj ako duchovný správca na ev. gymnáziu. Stál pri vzniku cirkevného zboru Košice – Terasa, cirkevnej škôlky, sociálno – misijného projektu Deti Afriky. Je šťastne ženatý a má 4 deti. Rád premýšľa o viere, živote a spoločnosti.

Sú rôzne dôvody, prečo ľudia odmietajú manželstvo. Jedna z námietok voči manželstvu je, že manželstvo je patriarchálna inštitúcia, ktorá svojou podstatou vytvára nerovnováhu medzi manželmi a je tak príčinou systémového útlaku žien.

Čo je podstatou manželstva?

Podstatou manželstva je obojstranný záväzok, ktorý si dávajú manželskí partneri verejne v podobe sľubu. Do tohto vzťahu vstupujú ako rovnocenní partneri so spoločným plánom na celý život. Tento plán sa nie vždy podarí naplniť, ale je to ich spoločný plán.

Neviem ako vy, ale my sme s manželkou vyslovovali počas sobášneho obradu ten istý sľub. Podobne, pri všetkých sobášoch, ktoré som viedol, obaja partneri vyslovovali a potvrdzovali ten istý manželský sľub. Nebola žiadna verzia pre nevestu a iná pre ženícha. Sľub je rovnaký a rovnaký je aj záväzok. To zaručuje rovnováhu v očakávaniach i záväzku oboch partnerov. To, ako takýto zväzok nazývame, nie je podstatné. Podstatou manželstva je záväzok, cez ktorý vstupujeme do tohto vzťahu. Inými slovami, manželstvo manželstvom nerobí tento pojem, ale záväzok vyslovený v sľube.

Ako je to teda s tvrdením, že manželstvo je patriarchálne? V kontexte vyššie povedaného je to nezmysel. Manželstvo nie je patriarchálne, pretože manželský sľub nevytvára nerovnováhu. Práve

naopak, stráži a zaručuje ju. Manželský sľub jasne definuje záväzky a ciele vzťahu. Ak by jeden z partnerov chcel pre seba viac, manželský sľub porušuje. Nerovnováha vzniká porušením tohto sľubu, nie jeho naplnením.

Nie manželstvo je patriarchálne, ale partnerstvo bez sobáša.

Od čoho závisí sila vzťahu?

Sila vzťahu závisí od toho z partnerov, ktorý je vo vzťahu menej oddaný. Ten, kto môže rozpadom vzťahu stratiť menej, bude pociťovať menšiu mieru záväzku voči vzťahu. Ten, kto môže stratiť viac, bude ochotný zniesť viac, len aby vzťah zachoval. Takto vzniká asymetria vo vzťahu. Vznik takejto asymetrie je oveľa pravdepodobnejší v partnerskom vzťahu (bez sobáša) ako v manželstve.

Páry, ktoré spolu žijú bez vedome urobeného záväzku sa k rozhodnutiu kráčať spoločným životom skôr iba „prikláňajú“, než sa preň „rozhodujú“.

Avšak bez jasne zadefinovaného spoločného plánu ohľadom budúcnosti visí nad takýmto vzťahom nevyslovená pochybnosť a neistota. Táto nevyslovená neistota zvyšuje riziko, že sa partneri nebudú správať k sebe celkom otvorene. Či už budú dôvodom obavy, váhavosť alebo niečo iné. Takémuto vzťahu chýba jednoznačnosť. Nie je v ňom jasne vyslovené a dohodnuté, o čo v ňom ide a aké záväzky na seba týmto vzťahom zobrali. Táto nejasnosť vo vzťahu oveľa častejšie posilňuje

**PODSTATOU MANŽELSTVA
JE OBOJSTRANNÝ ZÁVÄZOK,
KTORÝ SI DÁVAJÚ
MANŽELSKÍ PARTNERI
VEREJNE V PODOBE SLUBU.**

nadradenú pozíciu muža. Je to preto, že častejšie je to práve žena, ktorá môže prežívať úzkosť z toho, že by zánikom vzťahu mohla stratiť viac, najmä, ak sú prítomné deti. Muži majú tendenciu prežívať menšiu mieru záväzku vo vzťahu, ak tento vzťah nie je jasne zadefinovaný.

Čo hovoria dáta?

Nedávna americká štúdia zistila, že v asymetrickom vzťahu žije až jeden z troch mladých nezosobášených párov. Asymetria spočívala v tom, že jeden partner bol vzťahu viac oddaný ako druhý. Zároveň v dvoch z troch prípadov bol tým menej oddaným práve muž.

Americká štúdia priniesla zistenia, že ak vo vzťahu prežíva menšiu mieru záväzku žena, je oveľa väčšia pravdepodobnosť, že sa vzťah rozpadne ako keď vo vzťahu prežíva menšiu mieru záväzku muž. To potvrdzuje predpoklad, že ženy sú ochotné pre vzťah obetovať viac ako muži. Inými slovami, muži, ktorí vzťah neberú ako seriózny záväzok, majú väčšiu tendenciu správať sa vo vzťahu patriarchálne, prípadne, ak nie je po ich vôli, tento vzťah opustiť.

Je zaujímavé, že týmto smerom nepriamo ukazujú aj údaje z INFOSTATU. U slovenských mužov je väčšia tendencia ku kohabitácii ako u žien a táto tendencia je pomerne silná vo všetkých vekových kategóriách mužov. U žien je silnejšia tendencia smerom ku kohabitácii len u mladších žien. Americká štúdia ďalej ukazuje, že partneri v asymetrických vzťahoch uvádzajú nižšiu kvalitu vzťahov, prítomnosť väčšieho množstva konfliktov a agresivity. Toto zhoršenie kvality vzťahu uvádzajú zhodne obe strany vzťahu bez ohľadu na to, akú pozíciu vo vzťahu majú.

Obojstranný silnejší záväzok väčšinou znamená bezpečnejšie a pevnejšie vzťahy. Pri porovnaní manželstva a kohabitácie vychádzajú z tohto porovnania lepšie práve manželstvá. Manželské páry sú stabilnejšie a domáce násilie sa u nich vyskytuje menej často ako pri kohabitujuúcich pároch.

Takže nie manželstvo je patriarchálne, ale partnerstvo bez sobáša.

Literatúra a zdroje:

It's not marriage that's patriarchal. It's cohabitation, Marriage Foundation
Demografická charakteristika rodiny na Slovensku, INFOSTAT

S láskavým súhlasom prevzaté z:
<https://idea-list.sk/je-manzelstvo-patriarchalne/>

VÍRA NEMLUVŇAT PODLE MARTINA LUTHERA

Mgr. Marek Říčan, Th.D.
farár Sliezskej cirkvi evanjelickej a. v. v ČR

Úvod

Co když nemluvňata věří v Pána Boha? Zvláště ta pokřtěná. Co když ve křtu dostávají kromě spasení i víru v ně? Vzpomínám si, když byly naše děti maličké. Neuměly mluvit, ale vnímaly nás, byly s námi v kontaktu, ve vztahu – tím, že se na nás spoléhaly (že je nakrmíme atd.), že s námi komunikovaly (pláčem, broukáním, pohledem, mimikou). Přijímaly naše podněty a formy naší péče, lásky. Jakkoli byly nesamostatné a mentálně omezené, představovaly „kompaktní bytí“, čísla z nich určitá autorita i hloubka, vyzařovaly něco zvláštního, být v jejich blízkosti pro nás znamenalo existenciální setkání.

Pokud jde o výzkum raného vývoje dětí, Pavel Říčan uznává, že vědci se po generace mýlili, když novorozenecké období a další měsíce považovali za stádium pasivity, bezmocnosti a nepatrného kontaktu se světem. Děti jsou naopak aktivní a komunikativní, jak to tvrdily jejich, podle oněch vědců, „naivní“ matky - takže jim dali za pravdu; srov. Cesta životem. Praha 2004, 78. Víra pro malé děti není věcí „vědění“, ale pocitu, pocitu domova, který mu rodiče mohou zprostředkovávat již od narození, píše farářka Maike Lauther-Pohl ve své knize Mit den Kleinsten Gott entdecken (Gütersloh 2016, 18). Mnozí z nás by řekli, že dítěti můžeme předávat ze své víry i před narozením. Copak Bůh nepoužívá k budování víry (nejen) dětí slov a postojů těch, kdo je k ní vedou? Copak i pro nás dospělé není víra také pocitem, nejen logikou a věroukou? Někteří teologové se k myšlence víry nemluvňat vracejí. Před pár lety jsem narazil na studii profesora Jürgena Boomgardena Können Säuglinge glauben? v časopise Kerygma und Dogma 2013/1. Věnuje se v ní víře nemluvňat v teologii M. Lutheru. Říká, že nazrál čas o ní znovu diskutovat. Poukazuje, že bioetická věda se zabývá hraničními oblastmi života člověka. Rozšiřuje pojetí toho, co znamená být osobou i na situace, ve kterých člověk sám o sobě nemůže podat žádnou výpověď. K existenci víry nemluvňat se Boomgarden staví vstřícně, byť opatrně.

W. Pannenberg (1928–2014) víru nemluvňat připouští, až postuluje. Konstatuje, že nemůžeme popřít jejich víru jako důvěru ještě nevymezenou vědomostmi a nemůžeme okleštit možnosti Ducha svatého. Copak Bůh nemůže najít cestu k dětským srdcím, jestliže pečuje o zvířata a ona to od Něj očekávají (Ž 104, 21; Jb 38, 41)? Jsou dospělí křtění lépe připraveni víru zachovat? A pamatujme také na Ježíšova slova v Markově evangeliu 10, 14–15; srov. Systematic Theology III, 262–264.

A Peter Brunner už dávno konstatoval, že víra nemluvňat také není ledajakou otázkou, poněvadž figuruje v Knize svornosti; srov. Pro Ecclesia. Berlin und Hamburg 1962, 165.

Emeritní biskup finské luterské církve, Eero Huovinen, napsal v roce 1997 knihu o víře nemluvňat v pojetí M. Lutheru s názvem Fides infantium. Martin Luthers Lehre vom Kinderglauben. Na jejím základě vznikl tento článek.

I) OPORY V BIBLI PRO ZDŮVODNĚNÍ VÍRY NEMLUVŇAT

Ježíš žehná dětem:

Mt 19,13-15; Mk 10,13-16, L 18,15-17

Prvním oddílem, pomocí něhož Luther dokládá víru nemluvňat, je situace, kdy Ježíš žehnal dětem. Ten sice nehovořil o jejich víře nebo schopnostech, ale reformátor směřuje naši pozornost na to, co činil. Podle Luthera není možné, že by děti víru neměly, jestliže jim Pán Ježíš žehnal a přiřkl Boží království. Bez ní je totiž přijmout nelze, čteme ve spisu Von Anbeten des Sakraments des heiligen Leichnams Christi: WA 11, 453, 5-8. Ježíšovo požehnání se netýká vzdálené budoucnosti. Ježíš daruje dětem Boží království ve chvíli, kdy jim žehná. A s ním i víru, která je výlučně jeho dílem, dílem jeho Slova a požehnání. Luther vykládá zmíněné místo v kázání na třetí neděli po Zjevení Páně na text z Mt 8, 1-13: WA 17 II, s. 83, s. 85. V kázání na Mt 19,13-15 podotýká, že člověk u dětí víru nepozoruje, ale to neznamená, že nevěří, stačí, že Kristus ji u nich vidí a ví, že věří (WA 47, 328, 17-19). V dopise O opakovaném křtu (Von der Wiedertaufe: WA 26, 157, 7-8) z r. 1528 pak zdůrazňuje, že reálnost Ježíšova požehnání, tedy i daru víry, spočívá v jeho gestech: že je objímal, líbal apod. Luther v již zmíněném kázání přichází k otázce křtu a konstatuje, že církev nekřtí děti na svou víru či víru kmotrů, nýbrž na budoucí víru dítěte, až přijde k rozumu, protože, kdyby víru před křtem či po něm nemělo, stále by patřilo d'áblu (WA 17 II, 81, 16 -18).

Radostná reakce ještě nenarozeného Jana Křtitele na přítomnost Spasitele: L 1,41-44

Druhá směrodatná pasáž hovoří o setkání dvou těhotných příbuzných, Alžběty a Marie, matky Pána Ježíše. Když dítě v Alžbětě lůně uslyšelo Mariin pozdrav, poskočilo. Luther tuto reakci klasifikuje jako projev nemluvněcí víry Jana

Křtitele, který zaznamenal přítomnost Krista stejně jako jeho matka, naplněná Duchem svatým. Reformátor odtud odvozuje širší skutečnost: tak jako Jan Křtitel uvěřil a byl posvěcen, když k němu prostřednictvím své matky promluvil Kristus, tak Kristus hovoří skrze ústa toho, kdo křtí, ke křtěnému dítěti a Jeho slovo dává vzniknout jeho víře (WA 26, 156, 29-157, 6; 26, 159, 12-18). Očekávaný Jan Křtitel, stejně jako jiné děti, ji předstírat nemohl, ale dospělý člověk může: například jako Jidáš, který se dal Ježíšem pokřtít (sic), ale nakonec Jej zradil. Nejjistější křest je proto křest nemluvňat (WA 26, 157, 39-158, 3). Reakce Jana Křtitele jako reakce víry beze slov a rozumu je důkazem toho, že nemluvňata věřit mohou, ba všechna nemluvňata ji obdrží, a to při křtu, protože je při něm přítomen Kristus – stejně jako při setkání Marie a Alžběty. K tomuto textu se Luther ve svých dílech vrací na osmi místech (Fides, 80, pozn. 11). - Jedna zajímavost: výkladové poznámky v Colově překladu Nového zákona z r. 1948 a 1961 interpretují poskočení Jana Křtitele v lůně Alžběty jako projev toho, že byl zbaven dědičného hříchu, ve třetím vydání z r. 1970 je tato interpretace již vynechána.

II) ARGUMENTY VE PROSPĚCH VÍRY NEMLUVŇAT Hlavní teologické argumenty

Většinou navazují na zmíněné biblické pasáže. M. Luther upozorňuje, že při křtu zaznívá **Boží Slovo** („kdo uvěří a pokřtí se, spasen bude“), a to nemůže být **neúčinné**. Díky němu vzniká před křtem či po něm v dítěti víra. Jinak by byl výsměchem majestátu Boha, který je při křtu přítomen, nabízí milost, ale nikdo by ji nepřijímal (WA 11, 452, 34-453, 2). V případě již zmíněného Jana Křtitele reformátor poznamenává, že Duch působí skrze vnější slyšené slovo, ono je branou a oknem, kterým vstupuje do člověka a v něm koná své dílo (WA 20, 451, 4-8). Je to slovo moci a milosti (WA 2, 508, 29-509, 7).

Dalším a, svým způsobem, primárním argumentem vzniku víry u nemluvňat je pro Luthera **přítomnost Krista** u křtu - stejně jako pro vznik víry ještě nenarozeného Jana Křtitele. Význam Kristovy přítomnosti zdůrazňuje ve všech textech, ve kterých hovoří o víře nemluvňat (Fides, 83). Tento argument je spjat i s předchozím zdůvodněním. Kristus při křtu přítomný se ztotožňuje se slovem a dílem vykonavatele křtu a hovoří skrze jeho ústa. Kristus je hlavním vykonavatelem křtu, nikoli farář - ten jedná na místě Kristově. Podobně jako když Kristus žehnal dětem, a jeho přítomnost byla zárukou, že jeho požehnání bylo účinné a že jim tudíž přineslo dar víry, je stejně přítomen při křtu, a tak nemůžeme pochybovat, že žehná a dává víru všem dětem, které k němu přicházejí nebo jsou přinášeny, aby byly pokřtěny. Víra není možností, kterou disponuje dítě, ale při křtu přítomný Spasitel. Jeho slovo není svědectvím o jeho nepřítomnosti, nýbrž přítomnosti. Je to slovo působící, nejen informace, kterou lze přijmout rozumem. O těchto věcech píše Luther v dopise Von der Wiedertaufe.

Novokřtenci namítali, že situace J. Křtitele byla výjimečná, a proto z ní nelze dokázat, že mohou věřit všechna pokřtěná nemluvňata. Lutherova odpověď: fakt, že Jan Křtitel věřil, neznamená, že pokřtěná nemluvňata věřit nemohou. To, že mohou věřit, není proti Písmu - když věřil Jan. Jestliže v lůně matky zareagoval svou vírou, ač bez použití řeči a rozumu, je naopak nebiblické tvrdit, že nemluvňata víru nemají. A jestliže je u křtu přítomen tentýž Kristus, který přišel, nacházev se v lůně své matky, k Janu Křtiteli, je to záruka, že mohou věřit všechny děti ke křtu přinesené (WA 26,156, 18-157, 1). Luther na celou věc nahlíží také v tom smyslu, že křest děti posvěcuje, má posvěcující účinek právě díky přítomnosti Krista a jeho slova. Tím, co dítě posvěcuje, je rovněž „prostinká“ víra v jeho slovo, která je mu při křtu darována (WA 6, 526,40 - 527,1). Myšlenka posvěcující moci křtu vyplývá z výše uvedených argumentů.

Tím třetím je přímluvná modlitba rodičů, kmotrů a bohoslužebného shromáždění, tedy církve. Tyto osoby prosí Pána Boha, aby křtěné dítě obdařil vírou. A jejich modlitba má moc - nemluvňata víru při křtu dostávají (WA 17 II, 83, 10-12). Jsou očištěny od ďábla a zbaveny nevěry, ale je to spjato i s Kristovou přítomností a jeho slovem z Mk 16,16 a Mt 19, 14 (WA 11, 452, 34 - 453, 8). Podobně pomohla víra druhých k uzdravení ochrnutému z Mt 9, 1-8 (WA 6, 538, 6-13). Pán Bůh si pro své působení volí různé dějinné reálné prostředky: svátosti i víru druhých. Se zmíněnými dospělými, kteří při svátosti křtu vyprošují u Boha pro křtěné nemluvňata víru, je to jako s účastí matky a porodní asistentky při jeho příchodu na svět: narodí se samo, ale obě ženy mu k tomu pomáhají. Samozřejmě, že Luther předpokládá, že Bůh jejich modlitbu vyslychá a víru nemluvňat dává (WA 17 II, 82, 27-37). Ano, Luther chápe víru nemluvňat jako Boží dar stvořený Slovem skrze křest a modlitbu církve. Víru nemluvňat také odvozuje z učení o ospravedlnění, podle něhož může být člověk ospravedlněn jen na základě vlastní víry (Fides, 95-98; WA 15, 709, 29-710, 21; také WA 6, 538, 4-11).

Další teologický argument

Jestliže ve věci spásy byla u Židů nápomocna obrázka, která znamenala přičlenění k Božímu lidu - a to s ohledem na víru Abrahama - oč více, s ohledem na zásluhy Pána Ježíše, platí dar spásy dětem křtěným (WA 26, 158, 21-27).

Argument z praxe - spánek

Luther v kázání na 10. neděli po Trojici sv. r. 1524 přirovnává víru nemluvnat k spánku křesťana. Když spí, nevyznává ji, nic neříká, stejně jako nemluvnata, ale ve víře ho drží slovo Boží, které k němu promluvilo ve křtu čili slova jeho ustanovení (WA 15, 669, 32 - 670, 23). V kázání na Mt 19,13-15 z let 1537-1540 reformátor uvádí: není to tak, že kde není rozum, tam zároveň není víra, obojí není třeba směřovat. Navíc rozum se často staví proti víře. Člověk půlku života prospí. To pak ve spánku není věřícím, protože během něj nepoužívá svůj rozum? Co když ve spánku zemře? Kam půjde? Víra zůstává v srdci, i když člověk ve spánku tento svět opustí. Hlavní je, že Kristus spícího objímá a volá do nebeského království (WA 47, 328-332).

Negativní vymezení

Zmiňme, jak Luther reaguje na protiargumenty kritiků víry nemluvnat. Na námítky Českých bratří, že **děti** nemohou věřit, neboť nemají rozum, odpovídá: právě proto, že ho nemají, **jsou k víře lépe uzpůsobeny než dospělí**, pro které je rozum překážkou víry, neboť podléhá jejich hříšným sklonům. U (křtu) malých dětí jde o Boží dílo, kde rozum nic nezmuže (WA 17 II, 85, 4-13). **Reformátor Bratřím vytýká, že málo věří v moc Božího Slova**, které u křtu zaznívá (WA 17 II, 81, 8-18). Také dodává, že kdyby děti při křtu nevěřily, museli by být křtěni jejich rodiče a kmotři, kteří ve jménu a na místě oněch dětí vyznávají, že věří a chtějí, aby byly pokřtěny. Druhou možností je, že lžou (WA 17 II, 81, 19-20).

III) JAKÁ JE VÍRA NEMLUVNAT?

Je **skrytá**: někdy sám věřící neví, že věří. Třeba právě nemluvně. Podobně spící dospělý. Anebo když se věnuje nějaké práci a na Boha si ani nevzpomene. Ani na jiné věci nemyslí, jinak by třeba takový tesař ťal do své ruky místo do dřeva. Pán Bůh však zachovává ve své milosti a střeží člověka, jehož víra je skryta, ačkoli je rozum „vypnutý“ a jeho projevy nejsou viditelné. Víru nemůžeme činit závislou na rozumu. Novokřtenci by ji rádi chápali jako jeho skutek (WA 47, 330, 1-40, zvl. 21-22, 328, 17-19; WA 17 II, 86, 5-14; WA 15, 669, 32 - 670, 22). Chtělo by se upřesnit, že víra je primárně vztahem, rozum nikoliv. Ale vraťme se k Lutherovi. Záleží na Bohu, kdy dá víře vědomý charakter. To se týká i dospělých, kteří si ji ve svém životě po určité

dobu neuvědomují. Skutečnost a podstata víry je zde dříve než její uvědomění. Za druhé je víra nemluvnat skrytá v tom smyslu, že druzí lidé do člověka nevidí a nevědí, jak věří, jakkoliv vehementně by se k ní hlásil (WA 15, 710, 27-30). Na jeho vnější vyznání při křtu nelze spoléhat. Čili ani o nemluvněti nemůžeme říci, že nevěří. Nemůžeme je hodnotit jen podle vnějšího chování. Za třetí je víra skrytá proto, že Pán Bůh často působí skrytě. Tak jako jistota křtu závisí na tom, že jej mohou dosvědčit rodiče, kmotři a další, kteří u něj byli, a ne na křtěnci a jeho vědomí, podobně víra nemluvněte nespočívá na jeho vědomí, ale na Božím Slově a díle, ve křtu vykonaném.

Luther v této souvislosti také vysvětluje, zda a jak nemluvnata slyší slovo Boží při křtu ohlašované. Podle něj slyší jinak než dospělí - ti k tomu potřebují rozum a uši, ona nikoli. U nemluvnat jde o duchovní slyšení, o přijímání (receptivitu). Staří lidé je vnímají rozumem, ale bez víry, zatímco děti bez rozumu, ale vírou (WA 17 II, 87, 2-6). Víra není dílem lidským, nýbrž Božím, nelze ji posuzovat podle lidských měřítek. Má pasivní a receptivní (přijímový) charakter. Duchovní slyšení „funguje“, byť hůř, i u starých, kteří slyšeli mnoho kázání, ale jen jedno je osloví (WA 17 II, 87, 27-39). Pro Luthera není schopnost slyšet a rozumět lidským předpokladem víry. Tím slovem, které v nemluvnatech působí víru, však není nějaké „vnitřní slovo“ mystického rázu, ale vnější slyšitelné slovo pronášené kazatelem. Za druhé, jí dává vzniknout fakt, že jsou ke křtu přinesena, tedy to konkrétní, historicky ukotvené dění – stejně tak skrze konkrétní kázání přichází Boží slovo k dospělým. Za třetí je vnějšnost Slova, které v nemluvnatech probouzí víru, dána i výkonem křtu (politím, ponořením). Je složen z vody a slova Božího, z prvku materiálního a duchovního, týká se těla i duše. I Kristus nám vydobyl spásu jako pravý člověk a pravý Bůh, v rámci obou svých přirozeností. Podle Velkého katechismu není při křtu obmyto a spaseno jen tělo, ale i duše (WA 30 I, 217, 30-35). Tak jako tělo pasivně přijímá vodu, tak přijímá dítě vyřčené Boží slovo bez vlastních vnějších projevů, slyší je ovšem lépe než staří, neboť Kristus přikazuje, aby děti byly k Němu přinášeny, a ty On přijímá (Mt 19, 14). Luther uvedené pojetí vnějšího Boží slova jako působícího víru v nemluvnatech vyvozuje ze skutečnosti, že křest je sám o sobě, svým obsahem, evangeliem (WA 17 II, 87, 31-32).

IV) CO VÍRA DĚTEM PŘINÁŠÍ?

Především ospravedlnění. Skrze Bohem, ve křtu darovanou, „vlitou“ víru je dítě změněno, očištěno a obnoveno (WA 6, 538, 7-11). Jejím účelem je ospravedlnění bezbožných (WA 6, 85, 21). Dítě dostává darem spravedlnost Kristovu, kterou nemůžeme získat žádnými skutky. Je to „plná“

spravedlnost (WA 6, 85, 7). A spásu znamenající ospravedlnění není možno přijmout jinak než vírou. Tato víra, darovaná ve křtu, je plnou spravedlností - právě proto, že je darem Božím. Není to tedy nějaká „slabá“ víra, pouhý subjektivní postoj, ani nadpřirozená ctnost, na kterou by se člověk mohl spoléhat jako na základ své spásy (Fides, 126, 128, 130). Díky této víře mají všichni pokřtění účast v Bohu (WA 2, 730, 20-22; 732, 1-9), neboť skrze ni v nich přebývá Duch svatý, jí se chápou Krista jako jejího „předmětu“ (WA 39 I, 45, 3-4. 29-30; 39 I, 83, 26-27). Za třetí, je to víra, která v jejich životě působí, duchovně je obnovuje. Víra v (pokřtěných) dětech vyvolává nové, svaté pocity či hnutí mysli - Jan Křtitel poskočil v lůně své matky, protože Alžběta i on (L 1,15) byli naplněni Duchem svatým - vzbuzuje v nich radost z víry a lásku k Bohu, děti nejsou „nečinné“, jejich skutky se líbí Bohu (WA 41, 355, 14-22; 27, 231, 5-13; 6, 91, 5-11). Tato víra je tedy začátkem druhé spravedlnosti, posvěceného života.

Navíc to, co křest dítěti přináší, má nesmazatelný ráz. Vždyť je v něm spojeno s Bohem. Proto se křest nemá opakovat. To, co dítě skrze křest přijalo, v něm

**TO, ČO KRST
DĚTĚTĚ PRINÁŠA,
MÁ NEZMAZATELNÝ
CHARAKTER.**

působí, přestože se od jeho náplně později odvrací. Boží dar nelze zrušit, hřích není silnější. Křest je jako koráb, do kterého byl člověk vsazen. Jestliže z něj vyskočí, koráb pluje dál, ale člověk se do něj může vrátit (WA 6, 529, 22-32; 34 I, 97, 17-26). Zrušit nelze ani víru, kterou v něm obdrželo a která není závislá na jeho vůli. Tak jak Bůh se člověka nikdy

nevzdává, tak křest zůstává v jeho životě stále přítomen a v něm působí (WA 6, 535, 8-16).

Uváděná díla nevysvětlují nesmazatelný ráz křtu přímo u nemluvňat. Luther bere nyní křest jako takový a jeho platnost nevymezuje podle věkových skupin.

V) KRÁTCE KRITICKY

Luther se ne vždy vyjadřuje přesně, píše s rozmachem: například když řekne, že dítě je křtěno na svou budoucí víru, až přijde k rozumu, ale přesto nějakou víru před křtem, nebo po něm, už má.

Nevysvětluje smysl křtem kvůli víře budoucí, a jak se k ní pojí ta dětská. Když říká, že kdyby děti při křtu nevěřily, museli by být křtěni jejich rodiče a kmotři,

domýšlí tím věc, kterou nemáme v Novém zákoně jasně stanovenou. Ale v tomto svém závěru se určitě opírá o skutečnosti, které jsme zde uvedli a které aplikuje i na nemluvňata: Mk 16, 16, učení o ospravedlnění z víry atd. Trochu svérázné je srovnání jistoty ohledně něčího křtu ze strany rodičů a kmotrů s jistotou Božího díla ve křtu realizovaném. Poněkud spekulativní se dnes jeví postřeh, že křest obmývá tělo i duši, a další rozvíjení myšlenky jeho dvoupodstatnosti. Koncept vlité víry byl používán ve středověku. Je to určité „technické“ vystižení „předání“ daru víry. Také nevíme, jak křest v životě člověka působí, nemáme k tomu nějaké biblické zdůvodnění. Ale je to Boží vklad a ten nemůže zůstat bez projevů.

Závěr

Možná se některým zdají vývody tohoto článku divné, k neuvěření. Pokud ano, domnívám se, že je to proto, že víru zakládají příliš, nebo jen, na rozumových schopnostech, protože ty jsou naší oporou a bez nich bychom si sebe a své „fungování“ neuměli představit. Asi nedokážou oddělit víru jako vztah od rozumu jako mohutnosti poznávací. A také zkrátka nevěří Božímu slovu a dílu. Nevěra a pochybnosti jsou základními znaky všech lidí, včetně křesťanů, třebaže je oblékají do hávu zbožných a dalších, někdy jen praktických, výhrad. Boží slovo se však neřídí diktátem rozumu, tak jak jej chápeme. Bůh převyšuje naše schopnosti a představy.

Ať se nám to hodí či nehodí – a my nezřídka posuzujeme i věci víry podle toho, jak nám to vyhovuje, a ne podle pravdy a správnosti -v Bibli máme místa, která hovoří ve prospěch „duchovní aktivity“ nemluvňat a Božího působení na ně: pasáž o Janu Křtiteli a o Ježíšově žehnání dětem. O ně se Luther opíral. Z nich vyvozoval další závěry, které nejsou nelegitimní. Odpovídají charakteru Boha, kterého líčí Bible. Duchu Bible také odpovídá Lutherovo tvrzení, že dospělý v důsledku své hříšnosti není k přijetí křtu uzpůsoben lépe než nemluvně, může víru předstírat, dítě nikoliv. Neopomeňme, že Luther vycházel z chápání křtu jako Božího díla, a ne lidského (vyznání). Věřil v moc, kterou Bůh při křtu projevuje, i v moc modliteb lidí, kteří Jej prosí, aby dané nemluvně obdařil vírou. Je mnohem svízelnější dokázat z Bible, že nemluvňata víru nemají a mít nemohou.

Tímto článkem nechci vyzývat k rozvětveným spekulacím o víře nemluvňat. Bible nám k nim neposkytuje mnoho prostoru, neobsahuje „hotové“ učení o jejich víře. Ale náznaky ano. Pročtěme si je sami. Věřme, jako M. Luther, v Boží moc projevující se v životě nemluvňat, ale také jiných osob, které „nejsou při smyslech“. Povzbuzujme k této víře další. Povzbuzujme je, aby věřili v moc svátosti křtu, který Pán Ježíš ustanovil. Boží moc je silnější než naše hříšnost. Veďme je k tomu, ať zároveň berou vážně, ba vážněji, svou odpovědnost víry, jestliže „při smyslech“ jsou - kvůli jejich vztahu k Bohu a k církvi. A víru nemluvňat, pokud se jim o ní zmíníme, ať nechápou jako záminku k zanedbání náboženské výchovy svých dětí či vnoučat. Naopak ať přispívají k jejímu posílení a růstu skrze modlitby, zpěv písní, četbu z Bible, osobní příklad. Ať berou nemluvňata na bohoslužby, která vnímají jejich obsah. Není to úžasné, že v tomto mohou tito dospělí spolupracovat s Pánem Bohem (1K 3, 7.9)?

Téma víry nemluvňat nás upomíná na dobu, kdy při zdravém rozumu nebudeme, budeme třeba umírat a naše mysl vyhasne. Chce nás povzbudit, abychom Bohu důvěřovali, když se přiblíží tato fáze našeho života. Pán Bůh v něm činí víc, než si myslíme.

NAJSTARŠIA VEĽKONOČNÁ PIESEŇ: „CHRIST IST ERSTANDEN“ (KRISTUS PÁN VSTAL Z MŔTVYCH; ES 139)

Mgr. Martin Vargovčák
zborový farár v cirkevnom zbore Vranov nad Topľou

Vítazné bojovné piesne

Viacerým z nás je iste známe, že v čase husitského revolučného hnutia v 15. storočí sa odohrala najslávnejšia bitka husitov, ktorí pri nej nemuseli použiť žiadne zbrane. Až na jednu, veľmi zvláštnu zbraň. Bolo 14. augusta 1431 a pri Domažliciach stáli proti sebe bojové armády nemeckých križiakov pod vedením kurfirsta Fridricha a posádky husitov, ktorí sa k nim približovali na svojich vojenských vozoch. Husitskí vojaci, schopní za jeden deň prejsť aj s vozmi až 50 kilometrov, zaskočili križiakov skôr, ako sa ich početné vojská zoradili do obranného postavenia a kým jednotlivé oddiely zaujali určené miesta. Zvuk husitských bubnov a spev chorálu „**Kdož jste Boží bojovníci**“ šíriaci sa krajom vydesil križiakov natoľko, že začali chaoticky ustupovať. Tento „vojenský manéver“ a psychologický nástroj, ktorí husiti úspešne používali, podlomil vojenskú morálku zmätených a vystrašených križiakov natoľko, že začali masívne opúšťať svoje postavenia a v panike ušli k bavorským hraniciam. Veliteľom a rytierom sa ich útek nepodarilo zastaviť a nakoniec im nezostalo nič iné, než sa k úteku pridať.

Necelých sto rokov predtým sa na inom mieste v Európe udiala tiež zvláštna vojenská bitka. Písal sa rok 1362 a na veľkom priestranstve pred Kaunasským hradom v Litve stáli križiacki vojaci Rádu nemeckých rytierov. Hrad Kaunas spolu s mestom patrí medzi historické skvosty na území Litvy. Nachádza sa tam známe pútnické miesto Hora krížov, ktoré navštevujú aj Slováci a farebný kríž z Detvy sa nachádza na čelnom mieste dodnes. Ale vráťme sa do roku 1362. Podľa historika Viganda von Marburga spomínaný Rád nemeckých rytierov napokon hrad Kaunas dobyl a zrovnal so zemou. A v jeho historickom dokumente „Nová Kronika zemi Pruskej“ uvádza tento údaj: „Kresťania (Nemci) pri víťaznej bitke začali mohutne a radostne spievať slávny chorál „**Christ ist erstanden**“ - nemeckú veľkonočnú pieseň, ktorej koniec je možné preložiť aj ako: „Všetci sa chceme radovať, lebo všetci pohania boli potrestaní, Kyrie eleison“ (v ľudovom latinskom prebásnení: „Nos omnes volumus letari, pagani sunt in omni pena, kirieleison“). Pieseň o víťazstve Ježiša Krista nad smrťou ako víťazná pieseň pri dobytí územia nepriateľov...

Popularita piesne Christ ist erstanden

Vítazná „bojovná“ pieseň „**Christ ist erstanden**“ je považovaná za najstaršiu dochovanú liturgickú skladbu v nemčine. Dokladá to najnovší hymnologický výskum (Fischer Michael v Historisch-Kritisches Liederlexikon des Deutschen Volksliedarchivs, 2007). Zároveň patrí táto pieseň medzi populárne piesne, o čom svedčia mnohé preklady, parafrázy a vydania tejto piesne v dokázateľných vyše 230 spevníkoch, patriacich do protestantských i katolíckych proveniencií. Pieseň inšpirovala hudobných skladateľov od 16. storočia až po moderných autorov a inšpirovala Martina Luthera k napísaniu jeho vlastnej odvodenej veľkonočnej piesne „**Christ lag in Todesbanden**“ (Kristus ležal v okovách smrti).

Starý pôvod piesne

Pieseň pochádza pravdepodobne z juhonemecko-rakúskej kultúrnej oblasti a kresťanská komunita ju spievala okolo roku 1100 ako odpoveď v nemeckom jazyku po povýšení kríža. V roku 1160 sa spomína v záväznom liturgickom poriadku salzburskej arcidiecézy (Kódex MII6 v knižnici salzburskej univerzity).

Nemecká verzia piesne po lyrickej i melodickej stránke úzko súvisí so staršou veľkonočnou sekvenciou pod názvom „**Victimae paschali laudes**“. Autorstvo sa zvyčajne pripisuje burgundskému Wipovi z 11. storočia, kaplánovi cisára Svätej rímskej ríše. Niektoré údaje uvádzajú mená aj iných autorov.

Čo je **veľkonočná sekvencia**? Ide o druh stredovekej liturgickej poézie, spievanej pred čítaním evanjelia pri omši na chorálový (gregoriánsky) nápev, ktorý sa používal v liturgickom poriadku omše po celý veľkonočný týždeň, začínajúci Veľkonočnou nedeľou (tzv. veľkonočná oktáva).

Ide o jeden z mála zachovaných druh stredovekej sekvencie, ktorý sa používa dodnes v rímskokatolíckej omši, ale aj v niektorých

luteránskych bohoslužbách pri slávení Eucharistie. Po Tridentskom koncile v 16. storočí boli v katolíckom obradnom misály zachované iba štyri sekvencie: *Veni Sancte Spiritus*, *Lauda Sion*, *Dies Irae* a naša *Victimae paschali laudes* (neskôr ešte pribudlo *Stabat Mater*). Existuje zároveň veľké množstvo zhudobnení tejto sekvencie, ale najčastejšie sa používa originálna verzia gregoriánskeho chorálu.

Abb. 3: „Christ ist erstanden“ im 24. Satz der Hs. München 931 (ca. 940), fol. 21v-22r (aus Benediktbeuren), 1478.

Apel Codex, rukopis od c. 1 500

Táto veľkonočná pôvodná latinská pieseň je písaná v nepravidelných dvojveršových, trojveršových a štvorveršovaných strofách. Prvé tri verše tvoria chválospev na Krista, Božieho Baránka, ktorý svojou obeťou zvíťazil nad smrťou, nasleduje dramatický dialóg medzi apoštolmi a Máriou Magdalénou, ktorá im oznamuje, že Kristus vstal z mŕtvych a predišiel apoštolov do Galiley, podľa Mt 28, 7. Posledné dva verše vyjadrujú radosť apoštolov zo zmŕtvychvstania.

Existuje niekoľko českých prekladov, toto je jeden z barokových prekladov:

Český preklad

*Velikonoční oběti chválu
kěž vzdají křesťané.*

*Beránek vykoupil ovce,
Kristus nevinný s Otcem
smířil hříšníky.*

*Život a smrt zápasem
se střetly zázračným,
zemřelý kníže života
živý vládne.*

*Řekni nám, Maria,
co jsi na cestě uviděla?*

*Hrob Krista živého
a slávu jsem viděla znovu vstalého.*

*Andělské svědky,
roušku a šaty.*

*Vstal Kristus, má naděje
a předejde své do Galileje.*

*[Je třeba více věřit
pravdomluvné Marii
než lžím davu židů.]*

*Víme, že Kristus vstal
v pravdě z mrtvých,
vítězný Králi, smiluj se nad námi.
Amen.*

Predposledná strofa, ktorá obsahuje hanlivú zmienku o židoch (ktorá naráža na Mt 28,13-15), bola vynechaná už v čase Tridentského koncilu (1545 - 1563).

„Christ ist erstanden“ v rámci „Victimae paschali laudes“

Preklad Martina Luthera

Liturgická prax spievať nemeckú verziu latinskej chvály je zdokumentovaná už v 12. storočí a odtiaľ sa rozšírila do susedných augustiniánskych kánonov. Pieseň, ktorá sa pôvodne skladala iba z jedného verša, sa stala populárnou už v 13. storočí. Druhý verš bol pridaný v 15. storočí, rovnako ako „Haleluja“ z tretieho verša. Každý verš končí zvolaním „Kyrieleyson“ (z gréckeho „Kyrie eleison“, Pane, zmiluj sa“). Preto majú nemecké stredoveké cirkevné piesne označenie „Leisa“. Skoré zmeny v poézii sú dôkazom rýchlo rastúcej popularity piesne. Alternatívny druhý verš „Judáš je obesný“ vyjadruje uvoľnenú radosť nad smrťou zradcu. To bolo dôvodom, aby sa na kostnickom koncile v roku 1415 spievalo:

*„Kristus vstal z mŕtvych,
pápež Ján je mimo krajiny.
Všetci by sme mali byť radi,
že sme darebáka zbavení.“*

Reformátor Martin Luther kodifikoval latinskú verziu do troch veršov v r. 1529 a 1533 v Klugovom spevníku a obsahovo ju pozmenil, aby zodpovedala reformačnej teológii vykupiteľského diela Ježiša Krista. O piesni napísal: „Časom ste unavení zo všetkých piesní, ale „Kristus vstal z mŕtvych“ musíte spievať navzdory všetkému.“

Preklad piesne v Tranosciu 211

*Kristus Pán vstal z mŕtvých
Po všetkých mučeních svých.
Z čehož se radovati
Má každý a zpívati:
Kyrielejson.*

*Kdyby Pán byl nevstal,
Svět by v pekle zůstal;
Ale že Pán z hrobu jde,
Z toho buď Mu chvála zde:
Kyrielejson.*

*Protož Hallelujah!
Chvaltež všickni Pána;
Z toho se radovati
Má každý a zpívati:
Kyrielejson.*

Aj keď Martin Luther považoval túto starú nemeckú pieseň za „najlepšiu“, zároveň napísal svoju vlastnú parafrázu, novú pieseň pod názvom „**Christ lag in Todes Banden**“ (dosl. *Kristus ležal v okovách smrti*), ktorú vydal v spolupráci s Johannom Walterom už v roku 1524 v Erfurtskom Enchiridione a vo Walterovom spevníku.

Táto nová pieseň je v podstate založená na starej predlohe, ale má až 7 veršov a obsahuje katechetický výklad Kristovho diela umučenia a vzkriesenia. V prvých vydaniach bola pieseň označená ako „vylepšená“ (nem. *gebessert*) verzia Christ ist erstanden.

Porovnanie melódií
"Victimae Paschali Laudes" - "Christ ist erstanden" - Christ lag in Todesbanden

Der Lobsanck Christ ist erstanden/
Gebessert.

Christ lag yn todes banden/ fur vnser
sund gegebē. Der ist widder erstandē/
vnd hat vns bracht das leben. Des wir
sollen frolich seyn. Got loben vñ dāckē
bar seyn vnd syngen Alleluia.
Den todt niemāt zwingen kund/ bey allē menschē
kyndē. Das macht alles vnser sund/ keyn vnschult
war zu finden. dauon kam der tod so bald/ vñ nam
vber vns gewalt/ hielt vns yn seyn reich gefangē.

V roku 1524 vyšlo „Christ lag in Todesbanden“ v Erfurtskom Enchiridione a vo Walterovom zborovom spevníku Eyn geystlich Gesangk Buchleyn.
Erfurtský Enchiridion z roku 1524 predstavil melódiu a text Lutherovej hymny na dvoch stranách, pod nadpisom „Gebessert“.

Lutherova veľkonočná pieseň *Christ lag in Todesbanden* je vzorovou reformačnou piesňou, ktorá oslavuje Ježišovo zmŕtvychvstanie, ktoré Luther vnímal ako základný kameň kresťanského života a viery. K zmŕtvychvstaniu muselo dôjsť až po vykupiteľskej smrti na kríži, ktoré Luther chápal ako boj medzi životom a smrťou.

*Kristus Pán jat byl od smrti,
Vydán jsa pro naše zlosti;
Vstal z mrtvých zase v den třetí,
Vrátil nám život s radostí,
I máme proč plesati,
Čest Bohu vděčnou vzdávati,
Zpívajíce Hallelujah, Hallelujah.*
T 201, 1, preklad J. Tranovský

Tretí verš (T 210, 3) cituje tému Kristovho zmŕtvychvstania podľa 1K 15 kde sa hovorí, že Kristovo zmierenie za hriech odstránilo „bodnutie“, „osteň“ smrti.

*Pán Ježíš Kristus, Syn Boží,
Za nás chtivě se postavil,
Všecken hřích shladil na kříži
A nás tudy smrti zbavil:
Moc a právo ji odňal,
Tak že jen smrti stín zůstal,
Osten škodlivý ztratila: Halleluja.*

V piatom verši (T 210, 5) je porovnaná Kristova obeť s obeťou veľkonočného baránka pri Pasche:

*Toť jest Beránek ten pravý,
Pánem Bohem nařízený,
Skrz oheň lásky nám k zdraví
Na rošte kříže pečený;
Krví svou mysl barví,
To víra vstříc smrti staví
A tak zhoubce nás necháva: Halleluja.*

Posledný 7. verš (T 210, 7) je tiež pripomienkou tradície pečenia a jedenia paschálneho jedla s porovnaním Krista, ktorý na rozdiel od starého kvasu svojou milosťou sýti naše duše:

*Rozkoš máme, hodující
V přesnicích víry a ctnosti,
Starý kvas vyčišťující
Skrz slovo Boží milosti.
Kristus hoden chce býti,
Sám duše naše krmiti,
Jinéhoť víra nežáda: Hallelujah.*

V týchto najstarších veľkonočných piesňach sa podarilo Martinovi Lutherovi formulovať úžasné vyznanie kresťanskej viery tvárou v tvár smrti. Kristovo vzkriesenie je víťazstvom života nad smrťou a to v každom ohľade.

Rozšírenie piesne

Tento Lutherov hymnus sa čoskoro rozšíril aj do iných spevníkov protestantských cirkví. Už v r. 1545 sa pieseň nachádza v baptistickom spevníku. V súčasnom nemeckom evanjelickom spevníku sa nachádza pod číslom 101 a je napísaný v modernizovanom jazyku. Taktiež sa pieseň vyskytuje vo viacerých prekladoch anglických spevníkov. Ako jeden z hlavných luteránskych chorálov na Veľkú noc sa *Christ lag in Todesbanden* objavuje v niekoľkých vokálnych a organových skladbách barokovej éry, napríklad u skladateľov: S. Scheidta, J. Pachelbela, J. Kuhnaua, Ch. Graupnera, G. Ph. Telemanna. Johann Sebastian Bach napísal rovnomennú kantátu (BWV 4), ktorá sa začína sífóniou, po ktorej nasleduje sedem častí, v ktorých používa každý z pôvodných siedmich Lutherových veršov pri zachovaní hlavnej melódie. Bach venoval tomuto chorálu viac organových úprav, chorálov a prelúdií.

Preklady oboch veľkonočných piesní

Naši predkovia spievali obe veľkonočné piesne. *Christ ist erstanden* bola preložená ako „Kristus Pán vstal z mŕtvych“ v T 211, a *Christ lag in Todesbanden* v Tranovského preklade „Kristus Pán jat byl od smrti“ v T 210. V Zpěvníku evangelickom sú zoradené obe piesne za sebou (Zp 154 a 155). V našom terajšom spevníku je uvedený slovenský preklad Lutherovej *Christ ist erstanden* ako „Kristus Pán vstal z mŕtvych“, ES 139. Táto pieseň sa nachádza aj v českom evangelickom kancionáli č. 142, aj v poľskom spevníku.

Pôvodná pieseň *Christ ist erstanden* zaujala svojím hudobným, ale tiež literárnym obsahom aj moderných skladateľov a básnikov. Švajčiarsky teológ Kurt Marti vo svojom diele reaguje na 2. verš (ES 139: „Keby Pán nebol vstal, svet by v smrti zostal, ale že On z hrobu vstal, život večný nám získal: Buď Bohu chvála!“), keď píše: „To by mohlo vyhovovať pánom sveta, keby spravodlivosť nastala po smrti a ľudstvo by nemalo žiadnu nádej a potešenie z viery v Zmŕtvychvstalého.“

Nadčasovosť piesní

Okolo roku 33 po Kr. sa odohrala najzvláštniešia bitka na našej Zemi. Historik nám zanechal takéto svedectvo: „A hľa, nastalo veľké zemetrasenie, lebo anjel Pánov zostúpil z neba, prišiel, odvalil kameň a sadol si naň... A strachom pred ním chveli sa strážcovia a zostali ako mŕtvi. Anjel povedal ženám: Vy sa nebojte, lebo viem, že hľadáte Ježiša, toho ukrižovaného! Niet Ho tu, lebo vstal...“ (Mt 28,2-6) Ježiš Kristus porazil toho najväčšieho nepriateľa - diabla a smrť!

O tomto víťazstve napísal Paul Gerhardt v jednej zo svojich básní: „Vítaz nad tmavým hrobom hľadí vôkol jasne, nad nepriateľskou zlobou zastal si víťazne. Už padá všetko k nohám vzkrieseného Pána, premohol hriech, peklo, klam i smrť je zdolaná“ (ES 153, 2). Z otvoreného hrobu zaznieva mocné svedectvo Božej pravdy, že Ježišovým zmŕtvychvstaním je moc pekla a satanovej ríše zlomená, smrť životom premožená. S apoštolom Pavlom môžeme spievať: „Pohltená je smrť vo víťazstve. Kde je, ó smrť, tvoje víťazstvo? Kde je, ó smrť, osteň tvoj? Ale vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo v našom Pánovi Ježišovi Kristovi!“ (1K 15,54.55.57) O tomto víťazstve nám hovoria aj tieto dve najstaršie veľkonočné piesne, ktoré nás zaplavujú úžasnou istotou a nádejou, že napriek všetkým ťažkostiam, bolestiam a strachu sa môžeme podieľať na Kristovom víťazstve aj my, ktorí Ho v živote nasledujeme. Kristovo vzkriesenie nás udržuje vo viere, láske a nádeji. Všetky naše veľkonočné piesne nám túto pravdu veľmi zrozumiteľne pripomínajú a vedú nás k tomu, aby sme Ježišovo víťazstvo a Jeho prítomnosť v našom živote aj reálne prežívali.

**KRISTUS PÁN VSTAL Z MŔTVYCH PO MUKÁCH UKRUTNÝCH.
HALELUJA! PLESAJME A RADOSTNE SPIEVAJME:
BUĎ BOHU CHVÁLA!**

ANKETA

Duchovní rozličných generácií, z rôznych seniorátov i z odlišného prostredia (mestské / vidiecke) boli oslovení (v rovnakom počte muži i ženy), aby pre čitateľov časopisu Melanchton doplnili vety v ankete. Ďakujeme tým, ktorí si našli čas. Tu sú ich odpovede:

Mgr. Ondrej Petkovský

v službe vyše 40 rokov

1. Korona kríza mi dala – naučila ma:

Žiť s vedomím, že ľudský život je v rukách Božích. V každom okamihu musíme počítať, že po nakazení vírusom môžeme byť vyradení z bežného kolobehu života a v žiadnom prípade sa nemôžeme spoliehať na seba, ani na pomoc okolia, spoločnosti či na lekársku ochranu. Naučili sme sa teraz ešte vo väčšej miere, najmä v mojej blízkosti, spoliehať sa jedine iba na pomoc Toho, ktorý vládne týmto svetom a vkladá svoj život do Jeho rúk.

2. (Najväčšiu) radosť v službe mám z:

Radosť v službe mi spôsobuje v prvom rade zistenie, že Božie slovo a modlitba, ktoré ma sprevádzajú životom, sú stále rovnako mocné, účinné. Konkrétne som

to často sledoval pri príprave konfirmandov... Neraz začiatok s nimi bol podľa nášho ľudského úsudku priam beznádejný, ale časom, verím že pôsobením Slova a modlitieb sa dosiahli veľké zmeny. Máme práve v poslednom období na dosah ešte aj ďalšie povzbudivé svedectvá toho, ako modlitby a sila Božieho slova dokážu držať v nádeji a istote spasenia človeka v ťažkostiach, v ohrození smrti. „Lebo u Teba je prameň života a v Tvojom svetle svetlo vidíme“ (Ž 36,10).

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

Neraz som sa utvrdil v presvedčení, že naše ľudské plány (a teda aj naše pohľady do budúcnosti) sú často založené na subjektívnych predstavách. Nie som si istý, či dokážeme vždy správne odhadnúť pravé nebezpečenie, ktoré nám hrozí. Všímať si Ježišom vyslovené „beda“ v Matúšovom a Lukášovom podaní. Prorok radí – „Beda tým, čo ustanovujú zlé nariadenia a utláčajúce predpisy predpisujú, aby odtískali slabých od súdu a oberali o právo biednych môjho ľudu...“ (Iz 10,1).

4. Kniha/text, ktorá/ý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

Viacere knihy ma oslovili, spomeniem aspoň: Umberto Eco: Meno ruže; Nikos Kazantzakis: Kristus znova ukrižovaný; Vladimír Vavřínek: Alexandr Veliký; Peter Bam: Alexander alebo Premena sveta... Okrem toho často čítam - listujem v starších ročníkoch časopisov (Tvorba, Cirkevné listy, Cestou svetla, Služba, Revue svetovej literatúry a p.)

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

Väčšia ochota po zodpovednom spoločenstve – vzájomnej podpore v službe i v materiálnej oblasti. Tiež by pomohla reštrukturalizácia cirkvi ako bola už viackrát predstavená... Racionálnejšie využívať ľudské zdroje (aj na miestach obsadených duchovnými).

6. Na ECAV sa mi páči, že:

Má stabilitu v učení, tradičné poriadky pri bohoslužbách... Mnoho príťažlivých príkladov vernosti k cirkvi z minulosti, ale aj v prítomnosti.

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

Piesne z mladosti - Smieť žiť pre Krista. Ďalšie (tradičné): Kto len na Boha sa spolieha, Pán Boh je má sila i dúfanie.

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Forest Gump (a tiež ďalšie podobné); Storočný starček, ktorý vyliezol z okna a zmizol, Nedotknuteľní.

9. Rád by som sa naučil:

Myslím často, že je toho ešte tak veľa čo by som sa chcel naučiť. A pritom som spokojný s tým, že predsa je tak málo toho čo nám treba, vlastne len jedno je potrebné (pochopila to najlepšie Mária, sestra Lazarova).

Mgr. Ján Matis

v službe 32 rokov

1. Korona kríza mi dala – naučila ma:

- a) osvedčila, ako Boh mobilizuje svojich k obetavosti a záujmu o blížneho
- b) pomohla vytvoriť osobnejší kontakt hlavne so staršími členmi zboru
- c) odhalila, že sme nevedeli ani nepripravovali členov zboru na domáce pobožnosti - prestali sme vnímať skutočnosť, že život cirkvi začína v rodinách, domácnostiach
- d) poukázala, ako vonkajší strach dokáže paralyzovať život i vieru a človek prestáva jednať racionálne

2. (Najväčšiu) radosť v službe mám z:

- a) úžasu nad kontinuálnosťou Božieho zjavenia v Písme a jeho trvalej aktuálnosti
- b) toho, keď môžem prispieť k tomu, že človek pochopí Boží záujem o neho

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

- a) ústupu od verného biblického výkladového kázania
- b) politikárčenia, neochoty až nemožnosti odpustenia a zmierenia, za čím bude nasledovať neustále odcudzovanie a tým paralyzovanie podstaty cirkvi, jej misijnej i diakonickej zodpovednosti, ktorú má v slobodnej spoločnosti
- c) neuskutočnenia reformy štruktúry a tým pretrvávajúceho vnímania centralizmu a biskupského modelu cirkvi
- d) nezakladanie nových zborov, misijných staníc
- e) „kamarátšafstva“ a nie výberu na základe obdarovania a schopností na základe výberových konaní

4. Kniha/text, ktorá/ý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

Eric Metaxas: Bonhoeffer

Steven J. Lawson: Hlad v zemi

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

- a) oddelenie výkonnej, zákonodarnej a súdnej správy
- b) zrušenie volebných období na vyšších stupňoch správy - každé voľby vnášajú viac trieštenia a antagonizmu
- c) na vyšších stupňoch správy zrušená voľba cirkevnými zbormi

6. Na ECAV sa mi páči, že:

má stabilné vyznanie, ku ktorému sa môžem pokojne priznávať

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

- a) It Is Well With My Soul /Keď dušu mi preniká (Horatio G. Spafford/Philip P. Bliss)
- b) Von guten Mächten /Predivná moc - ES: 637/(D. Bonhoeffer/O. Abel resp. Sigfried Fritz)

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Remember/Vzpomeň si

9. Rád by som sa naučil:

hrať na saxofón

Mgr. Katarína Hudáková

v službe 31 rokov

1. Korona kríza mi dala:

poznanie, ako mám veľmi rada naše Služby Božie. Chýbajú mi v kostole s rodinou Božích detí. Dala mi aj nové skúsenosti a zručnosti s prácou cez internet. Viac prechádzok a rozhovorov s manželom. Minulé leto som vďaka nej mala vysadené muškáty na oknách a balkóne a iné kvety, z čoho som sa veľmi tešila.

2. Najväčšiu radosť v službe mám z:

toho, keď vidím zmysel svojej práce a služby, keď vidím, že Pán Boh koná (aj skrze mňa). Včera som bola na návšteve pri sestre, ktorej pred mesiacom zomrel manžel. Po 60 rokoch spoločného života jej - prirodzene - veľmi chýba. Dnes, keď som ju stretla, chcela ma objasť celá šťastná, že jej

bolo včera lepšie. To je to, čo robí radosť. Vidieť zmysel služby, silu viery, odpoveď z neba.

Dnes som krstila dieťaťko, ktoré má rakovinu a už nie je žiadna dostupná liečba. Je to veľmi smutné a pre rodičov nesmierne ťažké. Je to ich prvé dieťaťko, ktoré je choré takmer od narodenia. Dnes má dva roky. Mám radosť z toho, že v tej tme, ktorú prežívajú, predsa svieti svetlo lásky Pána Ježiša. Napriek tomu, aké je to smutné, som rada, že môžem stáť pri nich a modliť sa za nich.

Mám radosť, keď ma na ulici stretne sestra a povie mi, ako veľmi sa tešila z toho, že si mohla počas modlitebného týždňa čítať a modliť sa na základe spoločných textov, ktoré si našla v poštovej schránke.

Myslím, že každý človek sa prirodzene teší, keď vidí ovocie svojej práce. Áno, som vďačná Pánu Bohu za to, že mi to dáva vidieť.

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

Nemôžem povedať, že by som mala nejaký extra strach. Sme v Božích rukách, vždy. ON nám predsa aj vlasy na hlave spočítal. Trápi ma však, že my ľudia opakujeme chyby minulých generácií. Nedokážeme rozpoznať pokušenie, nebezpečenstvá a ako muchy sadajú na lep, tak my naletíme novým ideológiam.

Znepokojuje ma, ako sa tlačí LGBTI ideológia ľuďom do hláv. Vidím to takto:

Život na našej planéte je ohrozený zlou činnosťou nás ľudí. Dôsledky už vidíme a cítime. Vieme, že je potrebné niečo robiť, aby sa to pribrzdilo: zmena klímy, zamorenie plastami, klčovanie pralesov atď... Žiaľ sú aj takí, ktorí hovoria, že Zem si poradí sama, že nemusíme robiť nič a nie sú ochotní nič meniť. Je to smutné, ak to hovoria tí, ktorí majú v rukách politickú moc. No je smutné, ak si to myslia aj ľudia, ktorí politickú moc nemajú, ale predsa by mohli svojou troškou prispieť k lepšiemu.

Podobne to vidím v spoločenskom správaní. Dnešnú morálku ľudí neformujú vo všeobecnosti biblické etické princípy. Azda ešte sčasti, ale ľudí ženie ich „telo“. Rozbíjajú sa rodinné zväzky, sexuálne správanie stráca hranice, čo má dôsledky na vývoj detí – aj na sexuálny. Vidieť a pomenovať to – nie je žiadna homofóbia, ako sa snažia niektorí označovať a z toho obviňovať tých, ktorí majú iný názor. Som presvedčená, že ľudstvo na to príde, tak ako prišlo na mnohé svoje zlyhania spôsobené zavedením, či zavlečením rôznych ideológií. No je mi ľúto, koľko utrpenia spôsobí to, o čom si niektorí myslia, že je pokrokom. Často to tak bolo – nová ideológia vyznamenávala jej priekopníkov, ktorí boli najprv odmietaní. Potom však získala moc, spôsobila katastrofu a až tá katastrofa otvorila ľuďom oči, takže ju zavrhlí. Mrzí ma, že EÚ to tak masívne pretláča a my sme pomerne pasívni. Hovorme o tom, učme ľudí, ako to je, ale najmä držíme sa neprekrúteného Božieho slova, vediac, že všetci sme odkázaní a potrebujeme Božiu milosť.

Priznám sa, že mám aj obavy z prílišného presúvania života cirkvi do internetového priestoru. Nie, že by som nepokladala za správne využívať internetový priestor – to vôbec nie – ale prisluhovanie sviatostí sa, podľa mňa, cez internet nemá, rovnako ako ordinácia (v duchu, že ordinovaný je doma pri počítači) a pod. Vo svete sme už svedkami online cirkevných zborov. (Je to niečo iné, ako cirkevný zbor, ktorý má svoju web stránku. Členovia CZ sa stretávajú iba prostredníctvom internetu.) To nepokladám za správny smer. Internet je v núdzi veľmi dobrý pomocník, ale neposkytuje náhradu „živého“ spoločenstva.

4. Kniha/text, ktorý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

Walt Heyer: Odvrátená tvár transgenderu

Je to kniha, ktorá odhaľuje dôsledky, ktoré zanechali operácie meniace pohlavie na tele a duši mnohých ľudí. Sú to výpovede týchto ľudí, ktorí trpkou oľutovali, že sa dali na túto cestu. Sám autor prešiel takouto operáciou a dnes pomáha „obetiam transgenderu“ a odкрýva tienisté, nebezpečné a veľmi smutné stránky novodobej populárnej a rozširujúcej sa ideológie. Odporúčam túto knihu každému farárovi, ktorý chce mať v tom jasno. A každý farár by v tom jasno mal mať. Nie na základe pocitov, ale vedomostí. Kniha sa číta veľmi ľahko, lebo sú to krátke svedectvá ľudí, ktorý prešli procesom zmeny pohlavia.

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

Čo by som v cirkvi chcela mať a nie je? Nuž predovšetkým by som chcela, aby sme sa všetci snažili žiť tak, ako veríme a vyznávame. Vnútorne vzájomné zápasy a boje vydávajú zlé svedectvo a brzdia misijné úlohy cirkvi. Je škoda, že ešte nemáme Misijné centrum, ktoré iné cirkvi majú už roky. A spolu s ním koncepčnú spoločnú prácu. My máme množstvo rozličných skupín, združení a jednotlivcov, ktorí slúžia v rozličných oblastiach podľa svojich daností a možností a podľa toho, aké zoženú sami alebo prostredníctvom cirkvi finančné prostriedky. Mali by sme sily spájať a netriešťať, lebo nie sme takou veľkou cirkvou, aby sme zvädzali konkurenčný zápas sami medzi sebou. Dúfam, že sa aj to, čoskoro zmení.

6. Na ECAV sa mi páči, že:

Pre mňa je to cirkev, ktorá má najlepšie učenie. Páči sa mi aj naše liturgické stvárnienie služieb Božích. Obdivujem pri ňom múdrosť starých profesorov, ktorí na tom pracovali. Zatiaľ nič nové to neprekonal.

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

Tých piesní je veľa. Človek v živote všeličo prežíva. Raz je veselý, šťastný, inokedy smutný, trápi sa pod ťarchou hriechov, je dotknutý smrťou.... Bohatstvo piesní pomáha v každej situácii. Aj ja mám piesne, ktoré si spievam v tej ktorej situácii. Mám rada rannú pieseň Zlatistý slnka jas (č. 396) alebo večernú Utíchla už vrava sveta (č. 432), ale aj Taký hľa, som, ja nič nemám (č. 643), Dopraj mi s Tebou prebývať (č. 445), Ku krížu sa utiekam (č. 96)...

Z nespevníkových je to Tá vzácna milosť, Ten starý hrubý kríž, Jak zdĺhavo sa tiahli dni alebo Prejdi Jordán... Posledná menovaná ma sprevádzala veľmi často. Je v nej výzva aj nádej. Oboje potrebujeme, kým žijeme. Kráčať, bojovať, slúžiť, milovať, postaviť sa na odpor zlu, aby sme prekročili Jordán a vošli do zasľúbenej zeme. A to platí nielen v tom zmysle, že zomrieme, ale aj kým žijeme.

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Zrodenie hrdinu – silný a nevymyslený. Treba vidieť.

9. Rada by som sa naučil/a:

Rada by som sa ešte naučila po anglicky, no neviem, či sa mi to podarí. Okrem toho mám rôzne túžby, ale v mojom veku už dlhodobé učenie ostáva viac túžbou a snom. Samozrejme určitým spôsobom sa snažím vzdelávať. Skôr ma však trápi, čo by som ešte mala urobiť, lebo čas sa kráti a čoraz viac myslím na to, že polčas môjho života je už dávno za mnou. Síl nepribúda a práce je veľa. Ľudí, ktorí by mali počuť evanjelium je mnoho.

Mgr. Ivan Boženík

v službe 11 rokov

1. Korona kríza mi dala – naučila ma:

Osobne som si uvedomil, že každý jeden deň žijeme z Božej milosti. Vedel som to. Vždy to tak prežívam, keď si sadnem do auta a v premávke prejdem z bodu A do B a ešte sa vrátim domov, živý a zdravý. Ale v tomto čase, keď okolo mňa bol neustále niekto zápasiaci o svoje zdravie a život, som si uvedomil, že každý jeden deň sme tu len a len z lásky Božej k nám.

2. (Najväčšiu) radosť v službe mám z:

Vždy som mal radosť z rôznych podujatí v cirkevnom zbore, kde sme sa stretli, porozprávali, zdieľali. Online skupinky, biblické hodiny aj v menšom počte nám dali priestor porozprávať sa o veciach, ktoré by sme si v zhone bežných dní a pri množstve ľudí a povinností možno nikdy nepovedali. Radosť som mal aj

z toho, že niekoľko ľudí napriek tomu, že nie sme v bezprostrednom kontakte, prišli v rámci možností na faru a povzbudili a podporili ma v tomto čase. Teší ma tiež, že sa učíme v cirkvi nové veci.

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

Spolieham sa na Božiu pomoc a to mi dáva pokoj aj v zložitých situáciách. Určite rozmýšľam nad tým v akej spoločnosti budú žiť moje dcéry. Počas „korony“ sme chodili na prechádzky a toľko odpadu čo máme pri riekach a v lesoch, mám

obavy o život na planéte. Ako každý chlap a otec túži mať dom, strom, rodinu a auto, niekedy mám obavu, či sa viem postarať o rodinu a kde budeme bývať ak skončím. Ale skôr ma zamestnávajú starosti služobné ako organizácia zborového života, bohoslužobný rámec pre strednú generáciu a rodiny, bezprostredné starosti, ako čo najlepšie organizovať zborový život. S niektorými kolegami sme sa úprimne rozprávali o návrate ľudí do chrámov po „korone“. Určite budeme musieť nanovo budovať naše spoločenstvá, ale nemám z toho strach.

4. Kniha/text, ktorú/ý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

V poslednom čase som sa intenzívne začítal do Evanjelia podľa Lukáša a oslovil ma český ekumenický komentár k tomuto Evanjeliu od autora Petra Marečka.

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

Viac vzájomného pochopenia a rešpektovania. Môžeme spolu žiť a pracovať, budovať spoločenstvo, aj keď máme úplne rozličné názory, hoci aj na veľmi citlivé témy v určitej miere aj biblické. Existuje tak široká škála ľudí prežívajúcich vieru a každý ma osobitnú zbožnosť. Niektori potrebujú „Štúrovcov a nápevy zo 17. či 18. storočia“ ďalší musí prežívať intenzívne dotyky Božie cez svoj modlitebný život, "Pánove skutky", či energické chvály, alebo denno-denný rytmus Hradu prepevného. Iný zas potrebuje vyjadriť 20 cudzími výrazmi jednoduchú pravdu, že sa Pán Ježiš narodil v Betleheme, niekto len tak od malička chodí do kostola a je spokojný a šťastný, že môže počúvať kázeň Božieho slova a ísť k Večeri Pánovej. Je škoda, že tak ako vnímame v našich seniorátoch tie regionálne či nárečové rozdiely a v láske to prijímame, tak sa málo hovorí aj o tom vzájomnom prijatí v rovine viery či osobnej zbožnosti.

6. Na ECAV sa mi páči, že:

Napriek zložitej a komplikovanej ceste celou tou históriou jej vždy Pán Boh požehnal. Vždy dal ľudí, ktorí v správnom čase poukázali na dôležité medzníky a nasledujúce kroky. Tiež sa mi páči, že v nej stretávam ľudí a hlásia sa k nej aj ľudia, ktorí rozmyšľajú, uvažujú a vnímajú srdcom slová evanjelia Pána Ježiša. A v ECAV máme aj veľa ochotných a láskavých ľudí, ktorí sú pre Pána Ježiša a pre svoj kostol, modlitebňu, či pre cirkevný zbor pripravení dať veľmi veľa zo seba a zo svojho.

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

Sú piesne, ktoré sú mi blízke ako „K Tebe o Bože môj“ alebo „Smieť žiť pre Krista“, „Pane prúdom požehnania“ či „Keď Mojžiš s ľudom Božím“, ale skôr sa snažím objaviť všetky piesne v našom spevníku. Rád počúvam kapelu October Light z Chorvátska, či Noela Richardsa, alebo piesne skupiny Delirious. Slovenské kresťanské kapely či dokonca rómska kapela F6 majú tiež miesto v mojej zbierke. Nemôže chýbať Queen, či Depeche mode, U2 alebo OMD. V aute zas prepnem aj na rádio Devín, Rádio 7, či alternatívne rádia, alebo Antenu-Rock. Život je pestrý.

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Naposledy ma oslovili seriály Služobníčka, a Hra o tróny. Veľmi silná bola pre mňa scéna, keď kráľ Severu prichádza postupne ku všetkým kráľovnám, aby im predstavil hrozbu „bielych chodcov“ (mŕtvych bojovníkov) so slovami: „Nepresvedčím vás mojimi slovami o hrozbe, ktorá prichádza, kým nebudete veriť, že táto hrozba existuje.“

9. Rád by som sa naučil:

V júni 2020 som prežil niečo také, že sa musím niečo „nebezpečné“ naučiť, musím si niečo dokázať. Prihlásil som sa na vodičský preukaz na motorku. Nedávno mi zas „hrobár“ ukázal pred pohrebnou rozlúčkou video ako na „50tku“ dostal zoskok padákom a „okružlu jazdu“ na Slovakiaringu. Osobne by som sa rád naučil a skúsil ešte množstvo vecí. Po škole som zvažoval doktorandské štúdium či zahraničie. Možno budem mať príležitosť, keď trošku podrastú deti. Osobne mi chýbajú v praxi naše vlastné publikácie, alebo aj zdieľané postupy k príprave sobášov, krstov, alebo aj dospelých konfirmandov. Rád by som sa zdokonalil v „online zručnostiach“. Tiež by som rád naučil viac vytrvalosti, pokore a pevnej vôle.

Mgr. Michal Meliško

v službe 7 rokov

1. Korona kríza mi dala – naučila ma:

Mne kríza pripomenula, že mnoho z toho, čo berieme v živote ako samozrejmé, vlastne samozrejmé vôbec nie je, ale je to veľký Boží dar. Začal som si znovu viacej vážiť tie dôležité veci v živote, ako zdravie, sloboda, no najmä spoločnosť - možnosť stretávať sa s ľuďmi a zdieľať spolu s nimi svoje životy. Tiež mi táto doba pomohla trochu inak sa pozeráť na spoločnosť, v ktorej žijeme, ako aj na mentalitu ľudstva ako takého. Chvíľami ma až zarazilo, ako mnohí dokážu takpovediac pchať hlavu do piesku a tváriť sa, že to čo, sa deje, sa ich vlastne vôbec netýka, a to všetko len preto, lebo realita krízy im proste nevyhovuje a nezapadá do ich plánov. Myslím, že táto kríza postupne odhaľuje, čo sa nachádza v samotnom srdci človeka - či je to viera v Hospodina, dôležitosť Ním zvestovaných hodnôt - alebo

niekedy možno skôr túžba po vlastnej spokojnosti či istá ľahostajnosť voči ľuďom v našom vlastnom okolí.

2. (Najväčšiu) radosť v službe mám z:

Bezpochyby zo zvestovania Božieho slova. Aj keď doba ukázala, že ani to nemôžeme považovať za samozrejmosť, napriek tomu sa teším, že vďaka výdobytkom techniky môžeme aj v tejto dobe pokračovať v šírení zvesti evanjelia. A teší ma, že ľudia aj dnes veľmi pozitívne reagujú na možnosť, keď už nemôžu naživo, tak aspoň prostredníctvom internetu počuť Božie slovo.

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

Mám obavy z toho, kam smeruje naša moderná európska spoločnosť. V dobe, keď sa zdá, že mnohí ľahšie prijmu skutočnosť, že ľudia umierajú ako myšlienku, že by sa mala zastaviť či spomaliť ekonomika (lebo tam ide o peniaze), vnímam veľmi veľkú potrebu cirkvi byť (okrem iného) aj morálnym hlasom svedomia, ktorý bude poukazovať na tie správne, Božie hodnoty.

4. Kniha/text, ktorá/ý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

Timothy Keller – Bolest' a utrpenie. Oslovil ma logický a zmysluplný spôsob, s akým autor rozoberá problém, ktorý sa týka každého jedného z nás. Prečo trpíme? Prečo život niekedy tak veľmi bolí? To je otázka, s ktorou sa skôr či neskôr popasuje každý jeden z nás. No aj keď je utrpenie súčasťou života každého človeka, pravdou je, že sa dá prekonať jedine cez porozumenie nášho vzťahu s Pánom Bohom.

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

Dôvera. Odkedy som nastúpil do služby, tak práve nedôveru vnímam ako najbolestivejší problém našej cirkvi. Nedôvera medzi kolegami, nedôvera voči cirkevným autoritám no a potom zákonite aj nedôvera okrajových členov cirkvi voči cirkvi samotnej. Je smutné, ak politika zatieni hlavné poslanie cirkvi vo svete: misiu a praktickú pomoc. Myslím, že to je škvrna, ktorú si naša cirkev už pomerne dlhé časové obdobie nesie. Aj keď sa mne osobne zdá, že sa situácia postupne zlepšuje, ešte stále môžeme vidieť dôsledky tohto politkárčenia. A tým pre mňa najsmutnejším je práve nedôvera. No ak si nedokážu dôverovať ani ľudia v rámci jednej cirkvi, ako môžeme očakávať, že nám budú dôverovať ľudia, ktorí stoja na jej okraji alebo úplne mimo nej.

6. Na ECAV sa mi páči, že:

Jej učenie je celistvé a logické. Ako človek, ktorý nevyrastal v prostredí cirkvi, ale skôr v prostredí agnostickom, som v teenagerskom veku prešiel viacerými denomináciami, ako aj náboženstvami, ale práve učenie ECAV a jej pohľad na svet sa mi vždy zdal najviac zasadený ako v biblickom učení, tak aj v realite sveta, ktorý vidíme, zažívame a rozumovo skúmame okolo nás. Myslím, že práve kvôli samotnému učeniu som nakoniec zakotvil práve v Evanjelickej cirkvi.

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

Rend Collective – More than Conquerors. (Slovenská verzia: Slávne víťazíme cez Tvoj kríž) Asi pieseň, ktorá v mojom vnútri rezonuje najviac. Pre mňa je vždy veľkou nádejou si pripomínať, aký mocný a víťaziaci, no pritom aj láskavý, milujúci a odpúšťajúci Pán Boh nad nami vlastne je.

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Forrest Gump – môj najobľúbenejší film vôbec. Hovorí, že nezáleží na tom, odkiaľ si, aké máš predispozície či zázemie na to, aby si sa mohol stať dobrým človekom. Naše vlastné hodnoty a rozhodnutia sú tou najlepšou zvesťou o našom živote.

9. Rád by som sa naučil:

Žiť bezhriešne. Ak by som si mal vybrať nejakú túžbu, tak je to práve túžba byť ako Kristus. On jediný bol bezhriešny a Božie slovo nám krásne ukazuje, čo to znamená: ako žije a koná bezhriešny človek. Na druhej strane si sám často uvedomujem, ako strašne vzdialený som od tohto ideálu, pretože sám často hreším, padám, chybujem. Bez Božej lásky, odpustenia a požehnania by som nebol nikto - som plne odkázaný na Hospodinovu milosť. Jediné, čo mi ostáva je byť tou nehodnou nádobou, ktorá v sebe drží nádej, že ju Pán Boh chce používať. Takže, aj keď je to v mojom živote nemožné, napriek tomu by som sa každý deň viac a viac rád učil, ako sa tomuto ideálu čo najlepšie priblížiť.

ThDr. Ivan Lukáč

v službe duchovného 5 rokov

1. Korona kríza mi dala – naučila ma:

Skôr by som povedal, že Pán Boh ma prostredníctvom korona krízy naučil vážnejšie a hlbšie zamyslieť sa nad svojou krehkosťou a pominuteľnosťou a väčšej bázni pred Ním, pretože jedine On je Veľký. A takisto sa mi naskytla príležitosť slúžiť pacientom na kovidovom oddelení. Takže, som Mu za to nesmierne vďačný.

2. (Najväčšiu) radosť v službe mám...

...keď môžem ľuďom zvestovať evanjelium Pána Ježiša Krista a prisluhovať im sviatosti. A zároveň byť tak priamym svedkom toho, ako sa slovo a sviatosť reálne a konkrétne dotýkajú ľudského srdca, naplňajú ho novou silou a nádejou a premieňajú ho k lepšiemu a novému životu.

3. Pri pohľade do budúcnosti mám obavy z:

Korona kríza nás paralyzovala. Ako cirkev sme prešli do virtuálneho priestoru. Obmedzili sa naše osobné kontakty a vzťahy. Na jednej strane, a vďaka Pánu Bohu za to, sme v cirkevných zboroch tvorili kvalitné mediálne výstupy. Na druhej strane, a to je moja obava, mnohí si určite zvykli, že nemusia ísť do kostola, stačí si zapnúť YouTube a v pohodlí svojho domova s kávičkou v ruke sú účastní Služieb Božích. A keď sa im kázeň nepáči, prepnú na inú, resp. si ju stlmia. V psychológii existuje pravidlo, že to, čo človek opakovane robí, sa mu stáva zvykom. Dúfam, že si na virtuálny priestor nezvykneme až natoľko (staršia generácia určite nie), že osobný kontakt – ku ktorému sa, verím, vrátíme – už nebudeme potrebovať.

4. Kniha/text, ktorý ma (v nedávnej dobe) oslovil/a:

Desatoro v živote židů a kresťanů (H. G. Pöhlmann, M. Stern) a Vyhoření (A. Grün).

5. Je škoda, že v ECAV ešte nie je:

Veľmi ma mrzí, že v našej cirkvi nie je zriadená nemocničná služba pre kňazov, ktorá by mala jasne zadefinovaný profil. Mám aj pocit, že sa akosi pozabudlo na nás, duchovných, ktorí tiež niekde potrebujeme „dobiť batérie“ a získavať nové inšpirácie. Som presvedčený, že tzv. „exercície“ (duchovné cvičenia), ktoré pravidelne organizujú mnohé cirkvi pre svojich kňazov, by určite neboli na škodu ani u nás. Mať novú či „inú“ skúsenosť s Bohom nie je predsa na zahodenie. Keď iným chceme dávať, musíme aj sami od Neho prijímať.

6. Na ECAV sa mi páči, že...

...je cirkvou Božieho slova a že vychádza z Lutherovej reformácie, ktorá položila jasný a zrozumiteľný teologický dôraz na Krista a Jeho vykupiteľské dielo. Taktiež, že má zriadené školské a diakonické zariadenia, v ktorých smie slúžiť; že povoláva do svojej ordinovanej služby aj ženy, ktoré sú v mnohom pre nás, mužov, veľkým vzorom, príkladom, odvahou a ľudskosťou. Som vďačný, že naša cirkev pre svojich pracovníkov a služobníkov pravidelne pripravuje vzdelávacie webináre so zaujímavými a praktickými témami.

7. Mojou obľúbenou piesňou je:

Neviem, či mám obľúbenú pieseň a veľmi rád počúvam staré hity (Beatles, Modern Talking, Blue System, Boney M, Bad Boys Blue, Sandra, ...). A z nášho Evanjelického spevníka sú piesne, pri ktorých mimoriadne prežívam Božiu prítomnosť (22 - Raduj sa a zaplesaj; 112 - Smutný čas, pôstny čas; 262 - Cirkev je chrámom na skale; 263 - Hrad prepevný; 281 - Bože, Ty si mocným slovom; 690 - Nemýľte sa - čítame v Písme a. i). Takisto si rád vypočujem aj moderné kresťanské chválospevy (Aj keby nekvitol fíg; Prečo mlčíš Pane, ...).

8. Film, ktorý by som odporúčal vidieť:

Sloní muž (The Elephant Man, 1980) od režiséra Davida Lyncha.

9. Rád by som sa naučil:

Hrať na gitare a zdokonaľiť sa v angličtine.

Za redakciu sa pýtal Martin Šefranko

ZA ZOSNULÝMI KOLEGAMI

V nedávnom období zomreli viacerí bratia v Pánovej službe - evanjelickí a. v. farári:

Michal Masár, 80 rokov

Vladimír Macalák, 77 rokov

Milan Hargaš, 95 rokov

Miroslav Hvožd'ara st., 84 rokov

Rastislav Hvožd'ara, 54 rokov

Ďakujeme za ich službu v evanjelickej cirkvi
a prosíme Pána Boha o potešenie pre ich blízkyh.

S láskavým súhlasom redakcie časopisu Cestou svetla (CS) uverejňujeme text
jedného z nich - Miroslava Hvožd'aru st.

Publikoval ho v CS v r. 2018 pri 160. výročí narodenia Márie Royovej.

ZO ŽIVOTA A DIELA HUDOBNEJ SKLADATEĽKY A HYMNOLOGIČKY MÁRIE ROYOVEJ

K 160. VÝROČIU NARODENIA

Keď sa raz učenici Pána Ježiša hádali medzi sebou, kto je medzi nimi najväčší, povedal im, že veľkosť človeka sa meria jeho službou. Kto chce byť najväčší, musí sa stať služobníkom najbiednejších. Veľkosť človeka i kresťana sa najlepšie poznáva v službe.

U nás na Slovensku nám Pán Boh daroval príklad v dvoch farárskych dcérach - sestrách Royových. Kristína sa v kresťanských kruhoch stala známou svojím literárnym dielom a Mária ako skladateľka a autorka duchovných piesní. Obidve sa zapísali do histórie svojou diakoniou - obetavou službou blíznym.

Na november tohto roku (*mieni sa rok 2018; pozn. red.*) pripadá 160. výročie narodenia Márie Royovej. Pri tejto príležitosti je pre nás poučné a užitočné, keď si priblížime jej život a dielo.

Detstvo a mladosť

Narodila sa 26. novembra 1858 na evanjelickej fare v Starej Turej ako prvé dieťa mladým rodičom evanjelickému farárovi Augustovi Royovi a Františke r. Holubyovej. Bola veľmi slabé a útle dieťa. Mnohí predpovedali, že sa len ťažko vychová. Zahrnutá veľkou láskou rodičov, ich obetavou starostlivosťou a vrúcnyimi modlitbami spôsobilo, že zdarne rástla a výborne prospievala. O necelé dva roky jej Pán Boh daroval sestričku Kristínu, s ktorou spolu rástli a v ktorej našla najlepšiu kamarátku. A keďže mali na sebe všetko rovnaké a nebolo pri nich badať rozdiel veku, ľudia ich pokladali za dvojčky. Ale povahy mali rozdielne. Zatiaľ čo mladšia Kristína bola živé, odvážne dieťa prírody, „ktorej ani najvyšší strom vo farskej záhrade nebol privysoký, aby naň nevyšliezla“, staršia Mária bola mysliteľský typ, ktorú nelákali hry, mala svoj vnútorný svet. Pomocou kartičiek s pekne ilustrovanou abecedou naučila sa zavčasu čítať. Už ako osemročná mala prečítanú celú Bibliu a lákala ju slovenská i svetová história. Rada skladala povesti s hrdinami, ktoré pri

večerných prechádzkach okolo kostola rozprávala sestre, čím ju inšpirovala k podobnej tvorbe. Sestry sa vo všetkom dopĺňali, delili, jedna druhej boli nenahraditeľné. Zdieľnosť Márie bola priam dojemná. Keď raz dostala pekný hrebienok a sestra sa pustila do plaču, že ona taký nemá, rozlomila ho a polovicu dala sestre. Keď prišiel na faru lekár, aby vytrhol Kristíne boľavý zub a tá mala z toho veľký strach, Mária, aby sestre dodala odvalu, sadla si prvá pred lekára a nechala si vytiahnuť zdravý zub. Obidve sestry boli hudobne obdarené. U Márie sa už v detstve hudobný talent prejavil výraznejšie. Základy hry na klavír jej dal otec, ktorý keď poznal, aký má talent, zveril jej učenie staroturianskemu katolíckemu organistovi Červienkovi. Čoskoro dokázala zahrať aj náročnejšie skladby, ale predovšetkým začala tvoriť sama. Ako deväťročná zložila prvú väčšiu skladbu „Smútočný pochod“ pri príležitosti veľkého požiaru, keď polovica Starej Turej ľahla popolom. A zložila aj ďalšie: „Vtáčí snem“ a „Mlynské kolo“ ako echo prírody. Čo sa týka školského vzdelania, obidve sestry mali

len minimálne. Otec zveril ich vzdelávanie svojim kaplánom, ktorí boli dobrí učitelia. Najskôr sa im venoval strýko, kaplán Pavel Roy (päť rokov), ktorý bol výborný liturg a pri učení rozvíjal aj Máriin hudobný talent a vzťah k ľudovej piesni. Po ňom kaplán Ján Mocko (tri a pol roka), náš cirkevný historik, ktorý zasvätil sestry do pohnutej histórie evanjelickej cirkvi poznačenej martýrstvom. Aj staroturiansky teológ a kaplán Michal Roháček ich príležitostne učil matematiku, ale hlavne zapôsobil na ich vieru svojím zbožným životom. Takto získané domáce učenie si Mária doplnila jeden rok na nemeckej meštianke v Modre, kde sa zdokonalila v nemčine, a rok na dievčenskej škole v Bratislave, kde si osvojila i ručné domáce práce a učiteľ hudby jej dával hodiny hry na klavíri. Popri učení dostali sestry od Pána Boha bohatý fond hrivien, ktoré naplno rozvíjali v službe bližným. Už v mladosti sa u nich prejavil súcit s biedou a utrpením ľudí, s ktorým sa stretávali. Do tohto obdobia spadajú aj začiatky ich sociálnej práce. Neďaleko fary sa nachádzal chudobinec nazývaný „špitál“, v ktorom našlo svoj útulok niekoľko chudobných žobrákov a bezdomovcov. Fungoval tak, že silnejší a zdravší sa starali o slabších a bezvládných. Na pohreboch pri východe z cintorína títo žobráci sedeli alebo stáli v rade s rozprestretými šatkami, do ktorých im ľudia hádzali drobné mince, o ktoré sa delili a ktoré ich živili. Títo celkom chudobní ľudia upútali pozornosť mladých sestier Royových. Navštevovali ich a podľa svetla, ktoré vtedy mali, konali medzi nimi charitatívnu prácu. Táto sa neskôr, keď prišiel čas, rozvinula do rozsiahlej diakonie - systematickej služby pre bližných.

Obrátenie

Z autobiografie Kristíny Royovej „Za svetlom a so svetlom“ sa dozvedáme, že v živote obidvoch sestier sa stal prelomovým rok 1888, kedy prežili svoje obrátenie a s ním prebudenie k živej činorodej viere a službe svojim bližným podľa príkladu Pána Ježiša. V septembri 1888 ich pozval na návštevu do Písku v južných Čechách Jozef Kostomlatský, kazateľ

slobodnej reformovanej cirkvi a redaktor časopisu Betánie (do ktorého občas prispievali). Tu na bohoslužbách boli oslovené zvestou Božieho slova, ktoré, ako sa vyjadrila sestra Kristína, „mocne zapôsobilo na našu duchovnú pýchu. A v nasledujúcu noc našli naše hriechy pod krížom Baránkovým očistenie, keď sme si Ho vierou privlastnili ako svojho Spasiteľa“ (Za svetlom str. 47). Táto skúsenosť zmenila ich život od základu. Poznali, že kresťanstvo je niečo viac, než mali doposiaľ, a že to, o čo sa usilovali vlastnou silou, dostali zdarma, z milosti. Urobili pri tom rozhodnutie, že všetky svoje dary, ktoré dostali, dajú do služby bližným. Pre bližných pracovali aj predtým, ale od tohto času ich služba nabrala novú kvalitu a intenzitu.

Práca s deťmi

Prvá nedeľná škola na Slovensku

Keď sa sestry vrátili z Čiech, Mária bola prvá, ktorá sa obzerala po nejakej práci. Kristína o tom pekne napísala: „Požiadala nášho cirkevného učiteľa, aby nám dovolil učiť spievať školské deti. A tak sme smeli v stredu a v sobotu od jedenástej do dvanástej učiť nové piesne tie deti, ktoré to chceli po skončení vyučovania. Zdá sa mi to tak nádherne krásne, že práca Ducha Svätého na Slovensku začala spevom. Od prírody boli sme my Slováci národ spevavý. Ešte i dnes, po mnohoročných skúsenostiach tvrdím, že ak slovenskú dušu spevom neprebudíš, tak ti nevstane, neožije.“ (So svetlom str. 57). Deti si spievanie veľmi obľúbili. Nácvik prebiehal tak, že Mária najskôr napísala pieseň na tabuľu, žiaci si ju odpísali do zošita a opakovaným spievaním sa im pieseň vryla do pamäti. Popri nácviku vždy sestra Kristína pútavo porozprávala deťom nejaký príbeh z evanjelia. Prišli Vianoce a s nimi vianočný stromček. Počet detí vzrástol na päťdesiat. Krásne spievali a rodičia žasli. Okrem toho deti spievali aj v kostole na službách Božích počas toho, ako ľudia pristupovali k Večeri Pánovej. Mária hrala na organe a z chóru po chrámovom priestore sa niesli tiché, čisté detské hlasy piesne: „Pod' k Ježišovi, pod' ešte

dnes, svoje Mu srdce k obeti nes.“ So spevom piesní zároveň prenikala do detských srdc osobná láska k Pánovi Ježišovi. Z týchto detí vznikla v Starej Turej prvá klasická nedeľná škola na Slovensku.

Práca, ktorú s deťmi sestry započali, bola horčičným semienkom, z ktorého sa z roka na rok rozrástla diakonia – služba blíznym na ústavnom základe.

Najskôr vznikla starostlivosť o deti hauzírerov a v roku 1912 bola v Starej Turej založená prvá slovenská diakonia, zároveň tu bola otvorená menšia jednoposchodová nemocnica s ambulanciou a lôžkami. Charitatívny domov

nazvaný „Útulňa“ stal sa školiacim strediskom diakonie, kde školou a praxou prešlo 30 sestier-diakoniek. Pre siroty a opustené deti bol zriadený domov zvaný „Chalúpka“ a pre starých ľudí „Domov bielych hláv“.

Toto veľké dielo vzniklo bez subvencií, len z veľkej viery a viedla ho sestra Kristína Royová. Mária pritom bola jej pravou rukou, najbližšou spolupracovníčkou, pokladníčkou, tajomníčkou a zapisovateľkou strediska. Vybavovala rozsiahlu domácu

i zahraničnú poštu. Deti v nej mali milú tetu Marišku. Bola veľmi praktická, opravovala a prešivala deťom i sestrám diakonkám odev. Pritom po celý čas tvorila duchovné piesne pre spoločenstvo. Svojej sestre Kristíne nijako nezasahovala do jej vedúceho postavenia, nezávidela jej prednosti, ale dŕžala Bohu za sestru a podporovala ju. Stáva sa v cirkevnej práci, že do pekného spoločenstva sa

zamiešajú ľudské slabosti ako závisť, súperenie a podrazy, čo spoločenstvo vážne narušuje a práca trpí. Nič takého sa medzi sestrami nevyskytlo, preto ich Pán požehnával a práca prinášala ovocie.

Piesne sionské

Tvorba duchovných piesní

Ústavná diakonia mala svoju bohoslužobnú a ústavnú miestnosť, kde sa pravidelne konali modlitby a bohoslužobné zhromaždenia, nedeľná škola i stretnutia mládeže. Dôležité miesto mal

prítom spev duchovných piesní. Obidve sestry skladali piesne a komponovali k nim vlastné nápevy. Tieto si v zhromaždení pri bohoslužbách overovali.

Napríklad, keď sa po prvý raz spievala Máriina vianočná pieseň „Halleluja, plesaj ľudstvo, Boh nám svojho Syna daroval“ a Mária ju hrala, pri refréne „Boh nás miluje, miluje, miluje, miluje“ ľudia spontánne povstávali z miesta. Radosť z narodeného Spasiteľa, ktorú pieseň vyjadrovala, nedala im sedieť.

Piesne sa najskôr rozmnožovali tak, že si ich ľudia opisovali ručne. Neskôr ich vydávali tlačou vo forme zošitov. Spolu vyšlo jedenásť zošitov, ktoré obsahovali 303 piesní. Pretože piesní pribúdalo, rozhodli sa sestry vydať spevník s notami v štvorhlasnej harmonizácii. V tom čase realizovať takéto dielo bolo veľmi náročné. Piesne boli

1. Po dvoch cestách.

Mária Royová.

1. Po dvoch cestách spe - je ľudstva shon; je - dna
slá - vu, dru - há žia - ťu ston, až skon - či - la vá - žna ži - tia

2. Cez dve brány možno dušiam prejsť;
ale len tou úzkou dá sa vejšť
ta, kde stichly všetky stiažnosti:
v rišu radosti.

napísané jednohlasne, napísať ich štvorhlasne si Mária Royová sama netrúfala. Obrátila sa preto na farára A. Boveta vo Švajčiarsku, či by im nepomohol pripraviť na vydanie takýto spevník.

Farár Bovet poslal na tri týždne na Starú Turú svojho syna Félix, dobrého hudobníka, aby sestrám s touto prácou pomohol. Ako práca vyzerala, o tom píše Kristína Royová takto: „Ó, tie tri týždne. Dost' sme sa po celý život naspievali, no toľko ako cez tie tri týždne nikdy predtým a nikdy potom. Veď Félix Bovet nie podľa nôt, ale podľa sestrinho hrania a podľa spevu k tomu zloženého spevného komitétu harmonizoval naše melódie. Musel mať s nami veľkú trpezlivosť. Neraz sa chytil za hlavu a hovorí: "No to je už zase sedemosminový takt slovenský alebo päťštvrtový." (So svetlom str. 136). Spevník vyšiel tlačou v roku 1906 a obsahoval 330 slovenských piesní s notami v štvorhlasnej harmonizácii. A piesne stále pribúdalo. Tretie vydanie v roku 1930 obsahovalo 400 piesní. Autorstvo piesní vyzerá štatisticky takto: Mária Royová 115 nápevov, 117 textov a 103 prekladov. Kristína Royová 58 nápevov, 95 textov a 55 prekladov. Vydaním spevníka stali sa sestry Royové priekopníkmi slovenskej duchovnej piesne. Keď si predstavíme, že na začiatku nemali ani jednu slovenskú duchovnú pieseň, bolo to dielo veľkej viery. Veď vytvorili tak bohatý piesňový fond a zanechali tak vzácne a bohaté piesňové dedičstvo. Dali jedinečný príklad obetavej služby bližným. Mnohé z ich piesní prevzali do svojich spevníkov takmer všetky protestantské cirkvi a denominácie u nás. V našom Evanjelickom spevníku sú od Márie Royovej piesne: Boh náš je láska; Ó, veď ma sám; Smieť žiť pre Krista a melódia piesne Kráľu nebies. Na konferencii Svetového luteránskeho zväzu v Moskve 9. – 11. novembra 1998 s témou Diakonia v cirkvi zaznel referát aj o diakonii sestier Royových na Slovensku. Na záver konferencie účastníci spievali pieseň Smieť žiť pre Krista v ruskom, nemeckom, anglickom, fínskom a švédskom preklade. To znamená, že nielen knižky Kristíny Royovej, ale aj piesne Márie Royovej sa prekladali do viacerých jazykov a našli si miesto v spevníkoch za hranicami.

Pri tvorbe nášho Evanjelického spevníka, ktorý sa roky pripravoval, mali sme možnosť vidieť, aké je náročné pre autora textu vytvoriť priliehavú melódiu. Je len málo básnikov, ktorí to dokážu. Sestrám Royovým sa to úspešne podarilo. Nie je tu miesto na hlbšie zhodnotenie piesní, môžeme tu len krátko o nich vyjadriť, že neboli tvorené umele, ale sú dielom umelkýň. Do piesní vkladali to, čo prežívali v osobných zápasoch viery: Božiu blízkosť, prítomnosť, veľkosť, lásku. A vlastnú pokoru, pokánie i radosť zo spásy. A do melódií vložili svoje hlboké precítenie. V spevníku dominujú reformačné zásady solus Christus a sola gratia. Ich piesne zobúdzajú, volajú k pokániu a obnove hriešneho človeka.

Pri svojej práci, ktorú čestne a svedomite konali, často na hranici svojich síl a možností, stretávali sa s opozíciou, ktorá prichádzala hlavne z kruhov našej Evanjelickej cirkvi, do ktorej patrili a ktorej zostali až do konca života verné. Utrpenie niesli trpezlivo a nenechali sa vo svojej práci znechutiť a zastaviť. Na kritiku odpovedali s pokorou: „Nezavrhujeme Tranoscus, ako naši odporcovia rozhlasujú. Veď skladatelia Tranoscia boli úprimne veriaci a hlboko zbožní kresťania, s ktorými sa plne stotožňujeme. My chceme byť len poslušné Božiemu slovu, ktoré nás slovami žalmistu povzbudzuje: Spievajte Hospodinu novú pieseň. Či sa s Tranovským a Gerhardtom načisto skončila tvorba duchovných piesní?“

Mária Royová umelecky zhudobnila aj niektoré žalmy: Žalm 46 Boh náš je útočisko i sila; Žalm 128 Hlas plesania spásy; Žalm 129 Tak mnoho ma sužovali; Žalm 146 Hallelujah! A hudobne skomponovala niekoľko biblických textov, napríklad z Veľpiesne: Silné je ako smrť milovanie; zo Skutkov 7,56: Hľa, vidím nebesá otvorené... Vyšli v edícii Hudobná domovina v rokoch 1937-1944 v štvorhlasnej i v dvojhlasnej úprave Jána Machajdika. Sú to skladby pre náročné i menej náročné spevokoly a komorný orchester. Dirigent tu aj dnes nájde dobrý materiál.

Verná až do smrti

Pri jednej návšteve v Starej Turej u Boženy Chorvátovej (najmladšia zo sestier Royových) mi v rozpomienkach na sestru Máriu povedala, aké boli posledné hodiny pozemského života jej sestry Márie. Vo februári 1924 bola Mária nečakane postihnutá ťažkou chrípkou, z ktorej sa nedostala. Upadla do bezvedomia, ktoré bolo prerušované krátkymi tichými modlitbami. Bdeli pri nej sestry Kristína a Božena. Keď sa z bezvedomia prebrala, položili ju do kresla, pritiahli ku klavíru a sestra Kristína jej povedala: „Mária, zahraj nám pieseň, ktorú si zložila: Ja verím v ortieľ spasenia!“ Mária ticho odpovedala: „Ja verím v ortieľ spasenia! Ale hrať nebudem.“ To znamenalo, že zahrať pieseň už nevládala. A to boli jej posledné slová. Tak si ju Pán previedol z pozemských bojov do nebeského domova, ako to v nádeji tu na zemi v piesni vyspievala: *Smieť žiť pre Krista, nieť hanu strasť, smieť raz čo víťaz, vojsť v nebies vlast. V korune slávy zastať pred Bohom a žiť tam večne, ó, to je slasť!*

Záverom

Pri odhalení pamätnej tabule Márie a Kristíny Royovej na rodnej evanjelickej fare v Starej Turej v roku 1969 básnik Dr. Emil Boleslav Lukáč povedal: „V mene Zväzu slovenských spisovateľov klaniam sa pamiatke a dielu dvoch strážkyň a zveľaďovateľkyní slovenskej kultúry doma, dvom vznešeným propagátorkám slovenskej vzdelanosti v šírom zahraničí, dvom posolkyniam svetla a radosti zo života a pre život slovenský i všeľudský. Česť ich pamiatke.“

Na ich hrobovom pomníku v Starej Turej sú vyryté slová:

Mária Royová 1858 – 1924,

Kristína Royová 1860 – 1936

„Tí, ktorí privodia mnohých k spravodlivosti, budú sa skvieť ako hviezdy na večné veky.“ Dan 12,3

Pri jubilejnej spomienke na sestru Royovú vrúcne ďakujeme Pánu Bohu, že nášmu národu sestry Royové daroval a požehnal. Zaslúžia si, aby sme na ne spomínali. Zanechali nám príklad, ktorý nás môže povzbudiť a nadchnúť v konaní dobra, šľachetnosti a verného nasledovania Pána Ježiša. Pamätajme si, že pravé šťastie, veľkosť človeka a jeho prínos spočíva v službe najbiednejším.

Mgr. Miroslav Hvožd'ara st.

Pramene: K. Royová: Za svetlom a so svetlom;

Recenzia - J. Potúček: Piesne sionské

Prevzaté z mesačníka Cestou svetla č. 11/2018

Július Filo: Duch oživuje

V edícii Teologická knižnica vydavateľstva Tranoscius Liptovský Mikuláš vyšla v r. 2021 kniha *Duch oživuje* od emeritného generálneho biskupa Profesora Júliusa Fila.

Duch Svätý je ten, ktorý v nás pôsobí nový život s Kristom. Náš život neurčuje telo, ale Boží Duch. Profesor Filo venuje vo svojej knihe zvláštnu pozornosť revitalizácii cirkevných zborov, prehĺbeniu duchovného života, misie a evanjelizácie. Je to kniha plná inšpirácie a nádeje ako prinášať evanjelium spoločnosti, uprostred ktorej žijeme. „Oživujúca sila Ducha sa nedá vtiesnať do definícií a charakteristík. Dáva odvahu pozmeniť zastarané pohľady a postoje a ukazuje možnosti, ako vytvoriť nové spôsoby služby obnovy pre aktuálny kontext pôsobenia cirkvi.“

Mäkká väzba.

HĽADANIE CESTY NAPLNENIA MISIJNÉHO POSLANIA CIRKVI

ÚRYVOK Z KNIHY JÚLIUS FILO: DUCH OŽIVUJE

(Tranoscius, Liptovský Mikuláš 2021, s. 82 – 87)

vybral Libor Bednár

Nie je ojedinelé, že členovia cirkvi vnímajú misiu s určitými pochybnosťami. Prečo je to tak? Moderní ľudia sa domnievajú, že každý sa vie dostať k informáciám, ktoré potrebuje, a je znakom neslušnosti ponúkať, osobne propagovať a presviedčať o pravdivosti iného názoru. Podobne ako sú prijímané s nepríjemnými pocitmi ponuky obchodných spoločností, tak vnímajú často ľudia aj ponuku duchovnej orientácie. V modernej spoločnosti platí autonómia jednotlivca. Pri našej vzájomnej komunikácii musí byť zachovaná potrebná miera odstupu a úcty voči slobode blížneho.

Ako prinášať Krista v takejto situácii? Ako rešpektovať slobodu a predsa priniesť autentické svedectvo o živom Kristovi, ktorý chce ponúknuť život dokonalej kvality každému? Mnohí pri tejto otázke zamrznú a nevedia nájsť odvahu pre osobné svedectvo. Pri jednom stretnutí v Londýne s duchovným správcom študentského domova Svetového luteránskeho zväzu sa nám ozrejmiло. Videl svoju úlohu iba v pasívnej prítomnosti, ak ho niekto z medzinárodného spoločenstva bude potrebovať, a v ponuke jednej spoločnej návštevy služieb Božích za dva týždne, ktorú využívalo iba niekoľko obyvateľov domova. Misia však nie je iba čakanie, či sa na nás niekto obráti s prosbou

o svedectvo a pomoc. Znamená odvahu láskavo a zrozumiteľne ponúknuť, čo sme sami dostali aj tým, čo netušia, aká je hodnota nášho pokladu v Kristovi.

Tým, že sa misia stáva v niektorých krajinách úlohou špecifických skupín, cirkvi si neuvedomuje jasne svoju zodpovednosť a s ťažkosťami si ujasňuje svoj vzťah k misii. Nedávno nám to povedal jeden funkcionár našej sesterskej cirkvi v Nemecku. „Angažovaní kresťania s vedomím o celospoločenskej zodpovednosti cirkvi majú ťažkosti používať toto slovo.“ Pritom platia niektoré nezvratné skutočnosti, ktoré sa pokúsime pomenovať.

Misia je základnou úlohou cirkvi. Dáva zmysel existencii cirkvi vo svete. Cirkev bez misie by sa odcudzila svojmu poslaniu a stala by sa predmetom Božieho súdu.

Dokument SLZ Spoločne v Božej misii hovorí: Účasť na Božej misii je centrálnou úlohou cirkvi. Vyplýva to z kvality Božieho vzťahu k ľudstvu, ktorý poslal v plnosti času svojho Syna Ježiša Krista, aby „nik, kto verí v Neho, nezahynul, ale mal večný život“. Boh poslal aj svojho Ducha, aby z nás na zemi vytvoril spoločenstvo Kristovho tela, živý organizmus živý a zmocňovaný Duchom Svätým. Za týchto predpokladov, pri platnosti Kristovho víťazstva nad mocou hriechu, diabla a smrti a v moci Božieho Ducha nakoniec platí Božie vyslanie pre každého, kto v Neho uveril. To, že sa svedectvom k Nemu pred ľuďmi priznáme, je znakom toho, že sme pochopili Jeho priznanie sa k nám. Veľké poverenie k misii preto treba chápať ako poverenie pre cirkev. „Chodte teda a čiňte mi učeníkmi všetky národy“ neplatí iba pre vyvolených učeníkov a vybratých a špeciálne vyškolených spolupracovníkov cirkvi, ale pre cirkev ako živé spoločenstvo Kristovho tela. Preto tiež misijný dokument SLZ súhrnne konštatuje základné poznanie: Charakter misie je určovaný dvoma základnými témami:

- misia je pokračujúcim zachraňujúcim dielom Boha Otca, Syna a Ducha Svätého,
- misia je Božím poverením pre Boží ľud, aby sa zúčastňoval na tomto pokračujúcom zachraňujúcom diele.

1. Pri misii ide o všetko, ide o život, ide o prítomnosť Božieho kráľovstva vo svete. Ide o prijatie hodnôt Božieho kráľovstva do osobného života a do vzťahov v spoločnosti. Pri misii ide o prijatie moci milosti v Kristovi, ktorá slúži na dosiahnutie života neobmedzenej kvality. Preto tu nemôže ísť o dielo, na ktoré je alebo nie je čas. Ak cirkev vníma Božiu lásku k svetu ako svoje poverenie, musí túto lásku šíriť.

2. Cirkev potrebuje prebúdzanie pre misijnú zodpovednosť. Potrebujeme odolať pokušeniu urobiť si pohodlie v kruhu milých a zabudnúť na ostatný svet. Preto je program duchovnej obnovy z moci oživujúceho Ducha taký potrebný. Ide pri ňom o prežitie osobného obdarenia a pochopenie Božej lásky, ktorá chce byť venovaná ďalším ľuďom. Ide pri ňom však aj o pochopenie duchovnej situácie dnešných ľudí, potreby rešpektovať ich slobodu a v tejto slobode sa im naučiť svedčiť o Kristovi, Pánovi a Priateľovi našich životov.

3. Kultivácia reči svedectva v čase vzdelaných, často hrdých a slobodu milujúcich ľudí je rozhodujúcim dielom pri budovaní misijnej kapacity cirkvi. Výchova k misii si samozrejme žiada aj špecifické programy individuálnej prípravy pre tých, čo sa chcú stať služobníkmi misie na plný úväzok. Služba každého interného pracovníka má však mať pred sebou misijnú víziu a nádej. Preto tiež akékoľvek biblické a teologické vzdelávanie musí mať tento základný cieľ.

**CIRKEV POTREBUJE
PREBÚDZANIE
PRE MISIJNÚ ZODPOVEDNOSŤ.**

Misia cirkvi, ktorá je poslaním cirkvi, sa uskutočňuje v dvoch základných podobách: prinášanie evanjelia a programovým uskutočňovaním Kristovej lásky núdznym.

Misia je partnerským dielom a spája sily ponad hranice krajín a svetadielov. Cirkvi si vedia podať ruky v takomto diele. Naša cirkev sa smie v časoch slobody zapojiť do tohto partnerstva v misii. Ponúka sa na to predovšetkým bilaterálne partnerstvo, ktoré máme napríklad s cirkvami v Nemecku alebo vo Fínsku. SLZ je však tiež základným rámcom, ktorý je otvorený pre naše spolupôsobenie.

Hľadáme cestu pri napĺňaní poslanca cirkvi. Ako hľadáme? Čakáme na vedenie vyvolených osobností? Vieme o našej spoločnej zodpovednosti a máme odvahu konať z Kristovho poverenia a v moci Ducha?

V pokuse zvýrazniť kontrast tejto výzvy by sme mohli položiť otázku aj takto: Spolieha sa evanjelická cirkev na úlohu Bohom oslovených, obdarených a poverených ľudí pri napredovaní svojich vecí, počíta s ich osobným príspevkom? Alebo skôr platí to, že sa naša cirkev spolieha na vanutie Božieho Ducha v spoločenstve Božieho ľudu, na procesy, ktoré v kolektíve Božieho ľudu spôsobuje Boh, a pri tom všetkom jednotlivec zaniká, je skôr pokorným nástrojom cirkvi, teda spoločenstva veriacich?

O tom, že táto téma a výzva nie je ľahká a nie je novým objavom, svedčí aj Lutherov zápas s touto otázkou. Teológovia skúmajúci teologické dedičstvo Dr. Martina Luthera v tejto téme sa zaoberajú vzťahom duchovného úradu ordinovaných členov cirkvi a všeobecného kňazstva. Dostávajú sa pritom k stanoviskám, ktoré vytvárajú napätie medzi dvoma možnosťami. „V 19. storočí to bol najmä J. W. F. Höfling (1802 – 1853), ktorý obhajoval tzv. teóriu prenosu. Úrad duchovných, ordinovaných kňazov, odvodzoval zo všeobecného kňazstva všetkých

veriacich. V určitom zmysle sú teda duchovný úrad ordinovaných a všeobecné kňazstvo u Luthera identické.“ Pri takomto chápaní sa dá skôr hovoriť o tom, že predstaviteľ plní funkcie spoločenstva.

„Oproti tomu iní, ako napr. Theodor Kliefoth (1810-1895) a iní... zvlášť August Friedrich Christian Vilmar (1800 – 1868) vyzdvihovali samostatnosť duchovného úradu u Luthera oproti cirkevnému zboru a všeobecnému kňazstvu.“ V takomto prípade sa predstaviteľ cirkvi stáva viac Bohom povolaným nástrojom vedenia a služby.

Jestvujú aj tézy, ktoré tieto dva názory spájajú. H. Lieberg hovorí o dvojpolovosti v Lutherovom učení o duchovnom úrade. Táto dvojpolovosť spočíva v tom, že Luther na jednej strane odvodzuje duchovný úrad zo všeobecného kňazstva a na druhej z Kristovho ustanovenia. Dôležitým poznatkom je aj skutočnosť, že „Luther sa aj v búrlivých začiatkových rokoch reformácie vždy staval proti prianiam dovoliť evanjelikom, ktorí žili v prevažne katolíckej oblasti, domácu komúniu. Namiesto toho viazal slávenie Večere Pánovej prísne na úrad a cirkevný zbor“.

Máme teda pred sebou vážnu výzvu. Sme cirkvou Božieho ľudu, cirkvou, ktorá sa chápe skôr ako spoločenstvo rovnocenných členov, cirkvou, ktorá sa usiluje svoje zásady spolupráce stvárať demokraticky. Jeden člen synody vyjadril svoj názor k téme konferencie takto: „Myslím si, že práca v cirkvi nie je o menách a zásluhách, ale o svedomí a úprimnej práci, vzájomnom počúvaní sa a tolerancii.“ Akým spôsobom hodnotíme a uznáme príspevok nositeľov úradu k Božiemu dielu vo svete? Dokážeme príklad otcov vo viere, nositeľov duchovného úradu, využiť ako povzbudenie k zodpovednému plneniu služby v našom čase ako nasledovanie Ježiša Krista v cirkvi a vo svete?

Očakávame pri hľadaní cesty pri napĺňaní poslanca cirkvi, že budeme vedení významnými osobnosťami? Pomenujeme prioritné oblasti hľadania cesty pri napĺňaní poslanca cirkvi.

N. T. Wright: Bůh v karanténě

(Křesťanský pohled na pandémii, vyd. Biblion, 2020)

Nečakajte plané reči o Božích trestoch a zlovestných znameniach konca sveta. Podobných lacných výkladov je všade plno. N. T. Wright berie Bibliu vážne. Načúva hebrejským prorokom, žalmistom i novozmluvným apoštolom. Kladie ťažké otázky a neponáhľa sa s odpoveďami. V jeho rukách sa Biblia - tá stará ohmataná kniha - stáva aktuálnym komentárom situácií a problémov, ktoré prináša 21. storočie. Problémov nečakaných, nových a znepokojivých. Problémov, ako je koronavírus.

„Boh karantény je prorockým komentárom súčasnej situácie. Nie preto, že by si azda Wright nárokoval prorockú autoritu. Ale preto, že strávil celý život načúvaní biblických prorokov a rozhovorom s nimi. A jeho poctivá práca s Bibliou prináša požehnané ovocie.“

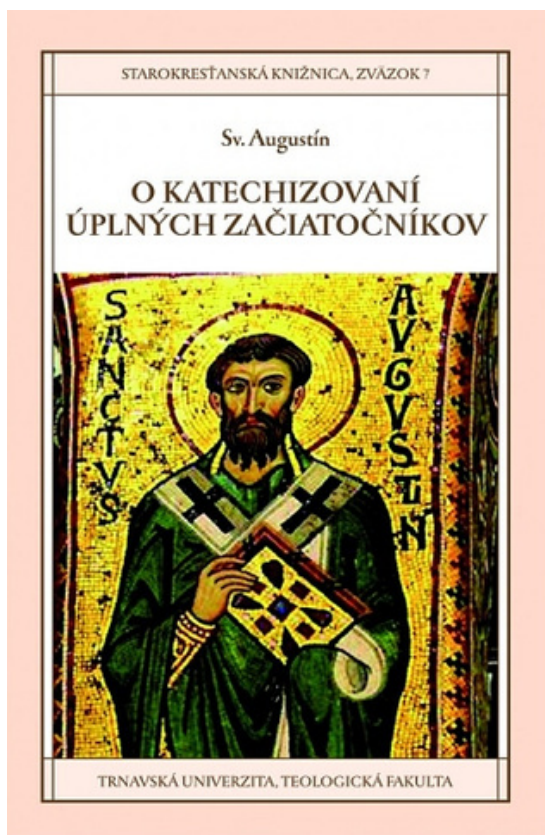
Prof. Pavel Hošek, Ph.D., vedúci katedry religionistiky na ETF UK v Prahe

Sv. Augustín: O katechizovaní úplných začiatčovníkov

(v r. 2015 vydala Dobrá kniha Trnava pre Teologickú fakultu Trnavskej univerzity; editor: Miloš Lichner)

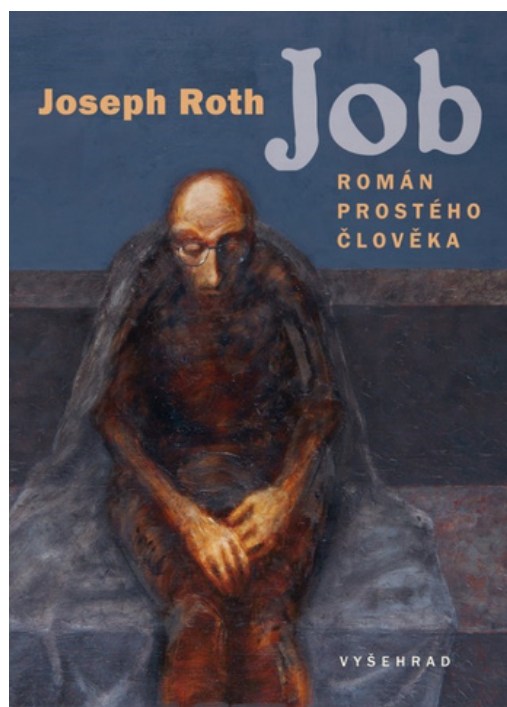
Dielo Augustína, ktoré vzniklo v r. 399-405 je jedným z najdôležitejších ranocirkevných dokumentov. Ide o tzv. predkatechézu, po vypočutí ktorej sa záujemca o krst rozhodne, či začne alebo nezačne prípravu ku krstu. Augustín, biskup v Hippo, napísal toto dielo ako odpoveď na 3 otázky, ktoré mu adresoval kartáginský diakon Deogratias. Autor analyzuje príčiny stroskotania v katechéze, predstavuje aj spiritualitu katechéty. Ponúka 2 formy katechézy založené na interpretácii dejín spásy, úzkeho vzťahu medzi SZ a NZ, ako aj kristologickú ekleziológiu. Značný priestor venuje ekleziálnej príprave možného záujemcu o prípravu na krst, upozorňuje, že v cirkvi nájde po krste aj zlých kresťanov, ktorým sa má vyhýbať; no i dobrých kresťanov, ktorých sa má pridržať.

Bernard-Henri Lévy: Virus, ze kterého šílíme

(vyd. Kalich, Praha 2020, 90 strán)

Psychiater R. Honzák o knihe uvádza: Autor kladie základnú otázku: Ohrozuje nás viac choroba, alebo naša reakcia na ňu? Čítanie je lahôdkou pre milovníkov hľadania pravdy a spochybňovania uznávaných klišé, tiež veľmi kvalitným návodom k zachovaniu rozvahy v dobe, ktorá vymkneť sa zo svojich kĺbov šalie.

Joseph Roth: Job (Román prostého člověka)

(Vyd. Vyšehrad, Praha 2016), tvrdá väzba, 216 strán.

Rodák z mestečka Brody pri L'vove, rakúsky autor Joseph Roth (1894 – 1939) vyrozprával údel učiteľa Mendela Singera, jeho manželky a 4 detí ako pôsobivý súdobý príbeh – alegóriu biblického Jób. Dej sa odohráva v cárskom Rusku na prelome 19. a 20. stor. a následne v USA, kde sa Mendelova rodina vysťahovala. Mendel zvädza vnútorný boj s Bohom. Kniha, ktorá je podobenstvom o strate, nádeji a vernosti tradícii v modernom svete, má čo povedať i čitateľom žijúcim v terajšom čase rozpadajúcich sa istôt.

Kolektív autorov: Sprevádzanie smútiacich

(Vydal Bratislavský seniorátu ECAV na Slovensku, 2020, 48 strán)

Na tvorbe publikácie sa podieľali traja odborníci nielen z domova, ale aj zo zahraničia, s dlhoročnými praktickými skúsenosťami.

Prvú časť Sprevádzanie v zármutku, fázy smútenia a pomoc pozostalým pripravila PhDr. et Mgr. Naděžda Špatenková, PhD., MBA, ktorá je odborníčkou v oblasti psychologického sprevádzania. V súčasnosti pôsobí ako odborná asistentka na Ostravskej univerzite a na Univerzite Palackého v Olomouci. Venuje sa aj lektorskej činnosti a spolupracuje s viacerými inštitúciami, napr. Hospicovým hnutím - Vysočina alebo s Občianskym združením InternetPoradna.cz apod.

MUDr. Mária Jasenková, ktorá je odborníčkou na sprevádzanie smútiacich rodín, a to najmä detí a mladistvých, je autorkou druhej časti publikácie: *Sprevádzanie detí a adolescentov*. Pani doktorka je detskou onkologičkou, spoluzakladateľkou a riaditeľkou neziskovej organizácie Plamienok, prvého detského domáceho hospicu na Slovensku. Spoluorganizuje vzdelávacie programy v oblasti detskej paliatívnej starostlivosti na Slovensku aj v zahraničí.

Autorom poslednej tretej časti publikácie *Duchovná útecha v zármutku* je Vítězslav Vurst, B. Th., odborník v oblasti pastorálneho sprevádzania, ktorý v súčasnosti pôsobí ako kaplán v paliatívnom tíme Fakultnej nemocnice Olomouc.

Tešíme sa, že aj vďaka finančnej podpore Mesta Modry a REVIE - Malokarpatskej komunitnej nadácie, mohol byť tento projekt úspešne ukončený. Sme vďační Pánu Bohu, že sme mohli aj napriek nepriaznivej situácii s COVID-19 projekt zrealizovať a dokončiť.

Zostavovateľky publikácie:

Doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD., seniorka Bratislavského seniorátu

a Mgr. Katarína Šoltésová, PhD., vedúca seniorálneho Výboru pre zborovú diakoniu

Sprevádzanie smútiacich

Sprevádzanie zomierajúcich

Kolektív autorov:

Sprevádzanie zomierajúcich

(Vydal Bratislavský seniorát ECAV na Slovensku, 2019)

Publikácia "Sprevádzanie zomierajúcich" je príručkou pre rodinných príslušníkov, duchovných, dobrovoľníkov a odborníkov pri sprevádzaní ťažko chorých a zomierajúcich, ktorú vydal Bratislavský seniorát ECAV na Slovensku. Aj z osobnej skúsenosti vieme, že služba sprevádzania je náročná. Často sa spája s pocitmi úzkosti, strachu z nepoznaného i neistotou nielen zo strany zomierajúceho, ale aj sprevádzajúceho, ktorý sa pýta, či to, čo robí, robí skutočne dobre. Keď sa približuje smrť, treba pohotovo reagovať a adekvátne konať tak, aby sme tomu, kto nás opúšťa, posledné chvíle uľahčili a pomohli mu ich zvládnuť. Keďže ide o mimoriadne citlivú ba tabuizovanú tému, táto

publikácia má za cieľ zvýšiť informovanosť tých, ktorí sa ocitli v kontakte s nevyliciteľne chorými a zomierajúcimi. Obsahuje praktické rady autoriek Magdalény Dankovej, PhDr. Beaty Dobovej a Mgr. Miriam Szőkeovej, PhD. Publikáciu vydal v roku 2019 Bratislavský seniorát ECAV na Slovensku v rámci projektu Dôstojne až do konca, ktorý finančne podporili Revia - Malokarpatská komunitná nadácia, Mesto Modra, Trnavský samosprávny kraj. Popri rovnomennej publikácii publikácii Sprevádzanie zomierajúcich bol v spolupráci s Evanjelickou diakoniou ECAV na Slovensku vytvorený leták pod názvom Rýchly sprievodca sociálnymi službami.

Príručka je rozdelená na štyri časti:

Úvodná časť stručne vysvetľuje, čo je sprevádzanie.

Prvá najrozsiahlejšia časť obsahuje rady týkajúce sa komunikácie so zomierajúcim, ale aj s rodinnými príslušníkmi. Zameriava sa na komunikáciu z hľadiska tak obsahu, ako aj formy. Nepovšimnutý nie je ani duchovný rozmer komunikácie, ktorému sa otvára priestor práve pri lôžku smrteľne chorého.

Druhá časť približuje telesné potreby zomierajúceho a dôležitosť odbornej starostlivosti a ošetrovania zomierajúceho s dôrazom na individuálne potreby každého človeka.

Tretia časť sa venuje samotným sprevádzajúcim: ich psychohygiene a prevencii pred vyhorením, ktoré sú rovnako dôležité ako starostlivosť a pomoc zomierajúcim. Dôležitou súčasťou tejto časti sú aj informácie, na koho je možné obrátiť sa v prípade potreby odbornej pomoci. Obsahuje aj odkazy na zdravotnícke zariadenia na území Bratislavského a Trnavského samosprávneho kraja.

Posledná, štvrtá časť, popisuje, ako treba postupovať bezprostredne potom, keď sa ten neželaný hosť - smrť dostaví.

Nápomocné pre ďalšie zorientovanie v tejto téme môžu byť aj webové stránky a použitá literatúra v prílohe.

Doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD., seniorka Bratislavského seniorátu ECAV na Slovensku

Mgr. Katarína Šoltésová, PhD., predsedníčka Výboru pre zborovú diakoniu BAS ECAV na Slovensku

Záujemcovia o publikácie sa môžu prihlásiť na Seniorskom úrade v Modre-Kráľovej, resp.

na <http://tranoscius.sk/zbozi/sprevadzanie-smutiach.html>;

<http://tranoscius.sk/zbozi/sprevadzanie-zomierajucich.html>

Zdroj: <https://www.ecav.sk/aktuality/oznamy/bratislavsky-seniorat-vydal-novu-publikaciju-sprevadzanie-smutiach>

